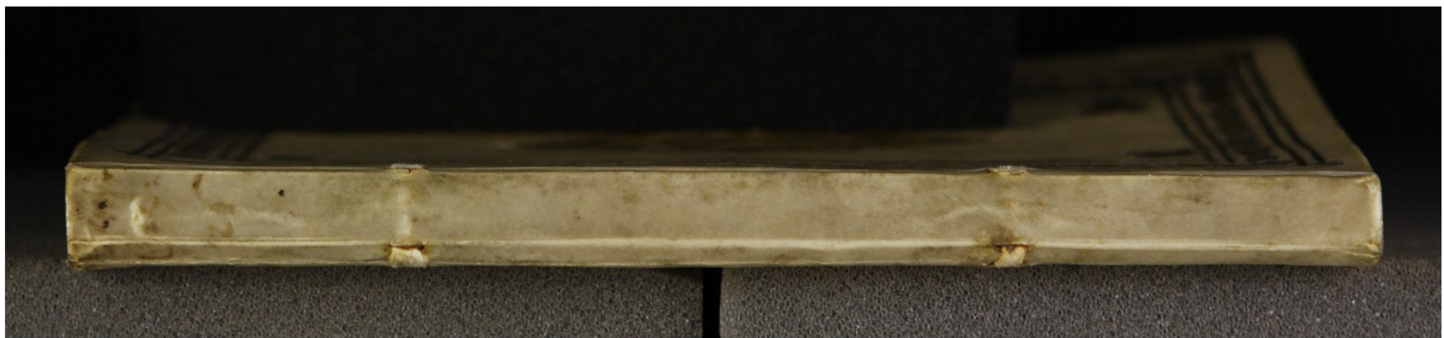

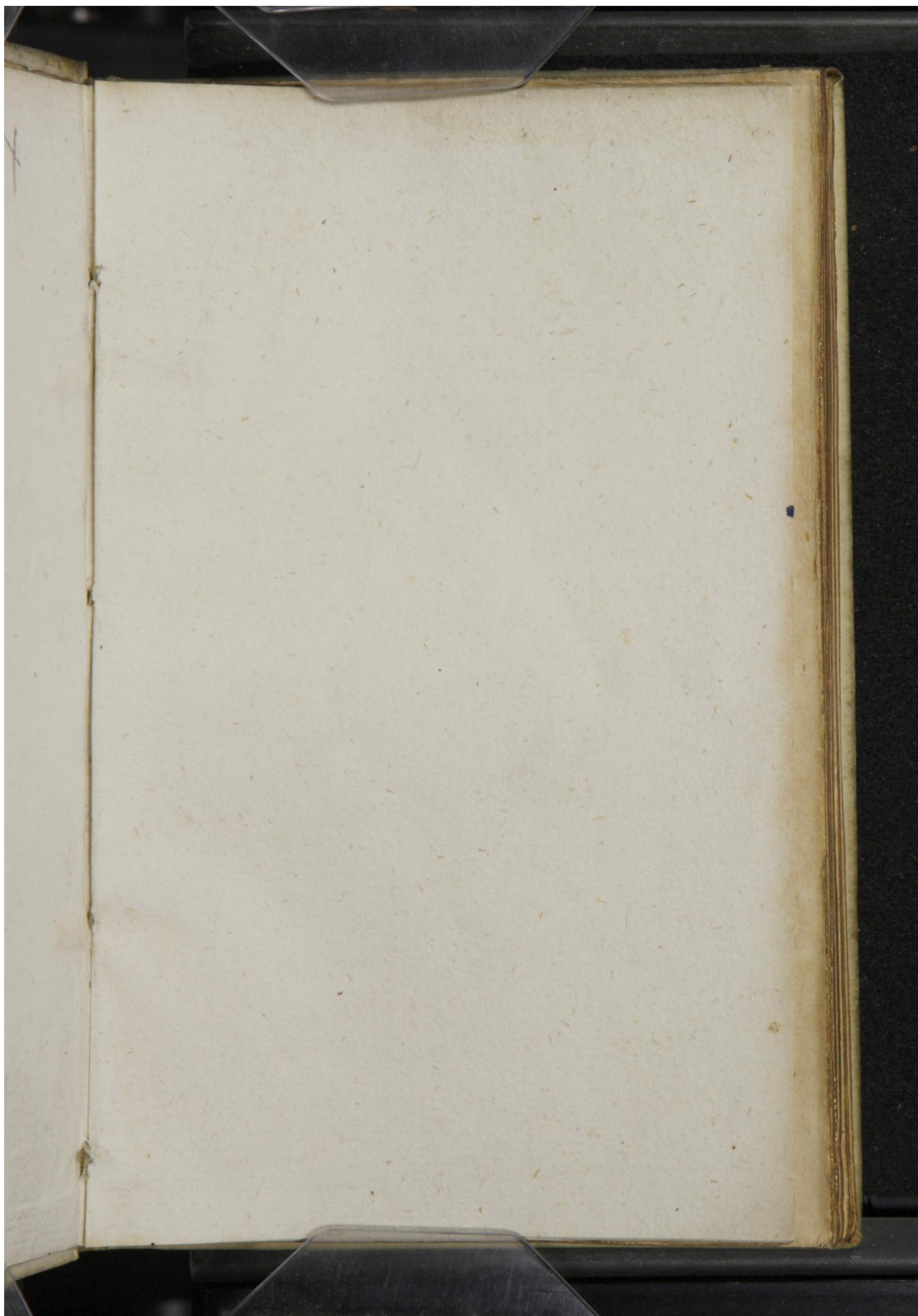

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Illustrissimo ac potentissimo Prin-
cipi ac Domino, Dn̄o CHRI-
STIANO IIII. Daniæ, Nor-
vagiæ, Vandalorum & Gotho-
rum Regi Electo, Duci Sles-
vicensi, Holsatiæ, Stormariæ
& Dithmarsiæ, Comiti in Ol-
denborg & Delmenhorst, Do-
mino meo Clementissimo, humilli-
mè offert

P. W.

CONCIONES
TRIBVS DIEBVS PVBLICARVM PRECATIONVM, 22. 23. 24. MARTII 1596. Eccleſijs Daniæ & Noruegiæ proponendæ.

+

Ad uſum Miniſtrorum verbi ſcriptæ,

à

PETRO IOHANNE VINSTRVPIO.

Ierem. 7. v. 23.

Audite vocem meam, & ero vobis Deus, & vos eritis mihi populus.

HAFNIÆ.

Impreßit Matthias Vinitor.

M. D. XCVI.

Chrysostomus.

Μὴ ἀπογίνωσκε, μηδὲ ἀφίστασο τῆς
εὐχῆς· ἀλλὰ πρόσελθε ἁμαρτωλὸς
ὢν, ἵνα δοξάσῃς σου τὸν δεσπότην, ἵνα
δῷς αὐτῷ, τὴν οἰκείαν φιλανθρωπίαν
ἐν τῇ συγχωρήσει τῶν σῶν ἁμαρτη-
μάτων ἐπιδείξασθαι.

Id est:

NE in desperatis habe, nec abij-
ce precandi studium, sed accede,
qvamvis peccator, ut gloria affi-
cias Dominum tuum, & præbeas
ei occasionem, ut consvetam ei pla-
cabilitatem in condonatione
tuorum peccatorum
ostendat.

(*)

TEXTVS PRIMÆ DIEI.

Genesis 18. Cap. v. 20.

* * *

Ixit Dominus, Clamor Sodomorum & Gomorrhæorũ multiplicatus est, & peccatum eorum aggrauatum est nimis. Descendam & videbo vtrũ clamorem qui venit ad me, opere compleuerint: an non est ita, vt sciam. Conuerterúntq; se inde, & abierunt Sodomam: Abraham verò adhuc stabat corã Domino. Et appropinquans ait, Nunquid perdes iustum cum impio? Si fuerint quinquaginta iusti in ciuitate peribunt simul? & non parces loco illi propter quinquaginta iustos, si fuerint in eo? Absit à te vt rem hanc, facias, & occidas iustum cum impio fi-

atq; iustus sicut impius. Non est hoc tuum, qui iudicas omnem terram: nequaquam facies iudicium hoc. Dixitq; Dominus ad eum, Si inuenero Sodomis quinquaginta iustos in medio ciuitatis, dimittam omni loco propter eos. Respondensq; Abraham, ait, Quia semel cœpi, loquar ad Dominum meum, cum sim puluis & cinis. Quid si minus quinquaginta iustis quinq; fuerint? delebis propter quadragintaquinq; uniuersam urbem? Et ait, Non delebo, si inuenero ibi quadraginta quinq;. Rursumq; locutus est ad eum, Sin autem quadraginta ibi inuenti fuerint, quid facies? Ait, Non percutiam propter quadraginta. Ne quæso, inquit, indigneris Domine, si loquar: inuenientur fortaße illic triginta. Et dixit, Si inuenero ibi triginta, nihil faciam. Dixitq; iterum (ille,) En obsecro, obsequu-

sequu-

ſequutus ſum animo meo auſus loqui ad Dominum meum, fieri poterit vt inueniantur fortaßis ibi viginti. Et dixit, Ob viginti, non vaſtabo. Et dixit, Ne quæſo iram moueat Domino meo, ſi vel iam loquutus fuero, quid ſi inueniantur ibi decem? Et dixit, non vaſtabo ob decem. Poſtquam vero ceſſaſſet Dominus loqui ad Abraham, abijt, & Abraham reuerſus eſt ad locum ſuum.

A (proh dolor) nunc ſunt tempora, ut numeris omnibus & ſupra conditionem humanam ſe præſtet artificem, qvi docendo, ſcribendo, hortando, clamando, rebus ſic undiq; exhulceratis deploratisq; qvidqvam efficiet. Vſq; enim adeò mens humana in inflexibilem dolorisq; omnis expertem contumaciam incidit, ut non immerito de noſtri ſeculi hominibus dici poſsit, quod de Iudæis obſtinatis pronunciat

at Zacharias Cap: 7. v. 12. inqviens No-
luerunt attendere, averterunt ſcapu-
lam, recedentes, & aures ſuas aggra-
vaverunt ne audirent: Cor ſuum po-
ſuerunt ut Adamantem, ne audirent le-
gem ipſam & verba qvæ miſit Domi-
nus exercituum, in ſpiritu ſuo, per pro-
phetas.

Inſtituuntur qvidem ſingulis ferè tem-
porum momentis, ex Dei verbo admoniti-
ones, comminationes, exhortationes pio-
rum miniſtrorum, ad melioris vitæ ſtudi-
um: ſed fruſtrà. Mundus etenim qvi ſui
Eſa. 53. v. 1. ſemper ſimilis eſt, hoc eſt, immundus & to-
1. Joh. 1. tus in maligno poſitus, ſvavia potius qvàm
gravia, vana qvam ſana, caduca qvàm qvæ
ad æternam ſalutem comparata videntur,
eligit ac diligit: Cœcus ac demens vani-
tati ſuæ mordicus inhærens, nihil prorſus
eorum, quæ ad morum pietatisq; cultum,
qvævè ad peſsimæ vitæ emendationem aut
ſalutem conſeqvendam ſpectant, curat vel
conſiderat, potius ſic vitam inſtituit, ac ſi
nunquam ad examen horrendi judicij divi-
ni eſſet venturus.

Non tamen pijs verbi præconibus id-
eo à propoſito deſiſtendum, aut in officio
ſegneſ-

ſegneſcendum, monet non modo vox divi-
na. Eſa. 58. verſ. 1. Clama ex gutture tuo,
& exalta ut tuba, vocem tuam, An-
nuncia populo meo prævaricationes
ſuas & domui Iacob peccata ſua. E-
zech. 33. v. 7. Speculatorem te dedi do-
mui Iſrael ut audiens ex ore meo ver-
bum, moneas eos ex me. Ionæ 1. v. 2.
Surge & vade contra civitatem mag-
nam & clama contra eam. 2. Timoth.
4. v. 2. Prædica ſermonem, inſta tem-
peſtivè, intempeſtivè, argue, obiurga,
exhortare cum omni lenitate & do-
ctrina: Verum etiam Magiſtratus noſtri
pio edicto, omnes nos ſolitò conuenire hoc
triduo jubemur: ut etiamnũ piorum con-
cionatorum clamoribus admoneantur im-
pÿ, ſi modo ad ſaniorem mentem revocari
velint aut poſsint: quò maleactam vitam
celerius emendent & bene emendatam ſan-
ctius poſtea inſtituant, nî ſibÿpſis velox ex-
itium accerſere & in perditionis æternæ
barathrum præcipites ſe dare voluerint.

Qvocirca pernecesſarium eſſe iudica-
ui, non tám verbis, qvàm exemplis iræ &
iudicÿ divini horrendiſsimis auditores mo-

 nere

nere & excitare: Ac propterea prima hac litaniarum concione, triste & terribile exemplum conflagrationis Sodomorum & Gomorrheorum ante oculos proponere visum est: ut si non salutis virtutisq; amore, pœnarum utiq; formidine à malo deterreantur impij, emendentur, & in bono (si spiritui sancto locum dederint) confirmentur. Has enim ciuitates in cinerem redactas, subversione damnauit DEVS, teste D. Petro. Epist. 2. cap. 2. v. 6. ut essent Exemplar ijs, qvi impiè victuri essent. Hinc & sancti DEI prophetæ altius contra scelera insurgentes, hoc eodem frequentius usi sunt: Esa. cap. 13. v. 19. Contra Babilonios: Ierem. 49, v. 18. Contra Idumæos. Ezech. cap. 16. v. 46. contra Iudæos. Sophon: cap. 2. v. 9. contra Moabitas: Eodem fine quo nos hodie, nempe ut eorum malo edocti, nobis ab impietate & πανολεθρία cauere studeamus.

Macti igitur animis, auditores optimi, operam demus sedulam, ut dum adhuc auribus nostris salutaris Euangelij vox insonat, emendationi nostræ inuigilemus, salutem propriam, totiusq; patriæ nostræ dulcissimæ, nobis cordi esse sinamus: Deum insuper intimis pectoris nostri gemitibus

rogemus,ut ſpiritus ſui virtute nos ad ora-
tionem Idoneos & feruentes efficiat, utq;
(illuminatis oculis mentis noſtræ,)videamꝰ
qualia & quanta ſunt,quæ deflere ac corri-
gere, & quæ deinceps bona impetrare &
comparare debeamus: Tùm etiam ut
gemitus & verba, quæ coram ipſo votis
communibus profundimus clementer ad-
mittat,per & propter IESVM CHRI-
STVM, unicum Dominum ac propiti-
atorem noſtrum, Amen.

CONCIONIS HODIER-
næ Duæ erunt partes.

I. Querela Dei, de multitudine & a-
trocitate peccatorum apud Sodomitas.

II. Colloquium Abrahami cum DEO
de non perdendis Sodomitis, modò pauci
boni in maxima hominum multitudine
inueniantur.

DE PRIMA.

*Dixit Dominus: Clamor So-
domorum & Gomorrheorũ mul-
tiplicatus eſt & peccatum eorum*

aggravatum eſt nimis: Deſcendam igitur &c.

EXpoſiturus Dominus Abrahæ, conſilium ſuum, de puniendis impijs Sodomitis, Gomorrhæis & vicinarũ urbium habitatoribus, initio peccata illorum vehementer exaggerat, quibus ſe irritatum eſſe dicit, ut tandem iudicium ſuum, aduerſus tantam ſceleratæ gentis impietatem, gravius exerceat, nec vindictam amplius differre qveat.

In hac parte qvatuor obſeruanda erunt:

I. Perſona, qvæ loquitur.

II. Eiuſdem querela bimembris: 1. Quod peccata clament. 2. Et ſupra modum aggravata ſint.

III. Deum deſcendere ut videat, an peccata fecerint conſumationem.

IV. Angelorum profectio Sodomam.

Et Dixit Dominus:

IN primo membro indicat Moſes, qværelam non hominis ſed ipſius Dei eſſe, qvi ut acerrimus honoris ſui & ſalutis humanæ aſſertor eſt: Ita teſtatur inprimis ſe odiſſe omnem

omnem iniquitatem & horribiliter irasci peccatis, eaq; tandem punire velle gravissimè Psal 5. v. 5. Deus nolens iniqvitatem es tu. Psal. 45. v. 8. Odisti omnem improbitatem.

Elucet heic non vulgaris misericordiæ divinæ nota: qvòd non celat Ecclesiam suam, consilia de imminentibus pœnis: sed in tempore admonet, nec qvenquam, nisi abundè præmonitum, punit: ut qvid vitare conveniat intelligant, qvi pœnas subterfugere desiderant. Amos 3. v. 7. Non faciet Dominus Deus qvidqvam, nisi revelaverit secretum suum seruis suis prophetis.

Secundò testatur hæc prædictio, non casu accidere ærumnas, nec pœnas fortuitò infligi: Sed iustitiæ ac providentiæ divinæ opus esse, homines de pœnitentia maturè admonens. Sicut dicitur Sap: 12. v. 2. Eos qvi labuntur corripis & de peccatis admones: vt relicta malitia credant in te Domine.

Clamor Sodomorum & Gomorrheorum multiplicatus est.

Secun-

SEcundum membrum, in quo eſt grauiſsima querela Dei, de atrocitate peccatorum Sodomitarum, quæ non accuſare, ſed clamare dicit, innuens: Tot tantaq; eſſe illorum ſcelera, ut amplius diſsimulare nequeat, ſe videre uel audire, quinimo ipſum nolentem ad vindictam irrogandam impellant.

Huiuſmodi phraſi per Metalepſin, uti ſolet ſcriptura, quum peccata multa ſunt & atrocia, celeremq; vindictam magnitudine ſua expoſcunt: qualia ſunt innocentis ſanguinis effuſio, tyrañis & crudelitas, quâ inferiores à ſuperioribus opprimuntur, & in oppreſsione de iniuſta vi conqueruntur. Item rapinæ, impoſturæ, mordentes vſuræ & reliquæ artes iniquæ, quibus circumuenti homines, ad inopiam rediguntur: nefariæ quoq; libidines, publica peccandi licentia, contemptus religionis & eius generis alia, quæ dum augentur, augeſcit ſimul & clamor, quo eiuſmodi facta ad Dei aures in cœlum perferuntur & ſponte ſua vindictam expoſcunt, quamuis in occulto fiant, & ſepultam eſſe illorum memoriam, ſibiq; impunitatem perpetuã promittant talium ſcelerum autores. Teſtatur hoc ipſe Dominus ad Cainum, Gen. 4. v. 10. Vox

ſangui=

ſanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra. Matth. 2. v. 18. De funeſta clade infantium Bethlehemiticorum, dicit Euangeliſta: vocem in Rama h. e. excelſis auditam eſſe. Iacob. 5. v. 4. Ecce merces operariorum veſtrorum, qvi meſſuerunt regiones veſtras, qvæ fravdata eſt à vobis clamat, & clamor eorum in aures DEI Zebaoth introivit. Apocal: 18 v. 5. Peccata eius pertigerunt uſq; ad cœlum, & recordatus eſt Dominus ſcelerum eius.

Sic omni tempore iniuria, privata vel publica, impunita, ut lachrymas & gemitus oppreſſorum exprimit: Ita clamorem & eiulatum concitat perſonantem in auribus Dei, qvi ut ſemper iuſtiſsimus eſt, & miſericors erga electos ſuos, ſic interpellatus illorum diurnis nocturniſq; precibus, eos à violentia opprimentium tandem liberat, attritis & deletis oppreſsoribus. Exod. 14. v. 27. Iudith 13. v. 10. Heſtræ 7. v. 10.

Multiplicatus eſt.

NOn ſimplicem fuiſſe clamorem, ſed ſæpius iteratum & multiplicatum, dicit: quod

quod etiam confirmant verba sequentis capitis 19. v 4. ubi omnes peccasse dicuntur à magno vsque ad minimum, & viros ciuitatis, iuuenes, senes & omnem populum simul vallasse domum Lothi, post ingressum Angelorum, vt nefanda sese explerent libidine. Idem usu venit multis, postquā viam scelerum semel ingressi fuerint, pedem raro reflectunt, sed bibunt tanquam aquam iniquitatem, & eousque stuporis deueniunt, vt etiam in malefactis lætentur, & de rebus pessimis glorientur.

Joh. 15. v. 16. prou. 2.

Cedant hæc nobis in documentum: vt maturé resistamus peccato, & vbi multiplicia peccata nostra cœlum attigisse intellexerimus, obtemperantes consilio Apostoli Heb. 12. v. 24. operam demus, vt clamore spiritus contriti, clamorem peccatorum nostrorum obtundamus, accedentes ad noui testamenti mediatorē Iesum Christum, & sanguinis aspersionem melius loquentem, quam Abel.

Deinde in hac accusatione dicit Dominus:

Peccatum illorum aggrauatum esse nimis.

Seu

SEu inualuiſſe vehementer, eó quod nulſlum peccandi finem facerent, ſed ſicut nauis fracto gubernaculo illuc rapitur, quo tempeſtas impellit, tandēq; ſcopulis illiſa vel vndis oppleta ſubmergitur: ſic illi prauis affectibus æſtuantes, excuſſo Spiritu ſancto, ſalutis gubernatore, à Satana qvoqvò verſum abripiebantur & de peccato in peccatum ferebantur, donec tandem grauiſsimo iniquitatis pondere oppreſsi iacerent.

Heic circumſpiciat pius lector, Anne peccata hodie ſimiliter apud nos ingraueſcant aut exuberent?imo uſqueadeo, ut nec grauitas ſcelerum amplius creſcere, nec virtutum dignitas amplius decreſcere poſsit: mirum igitur non videbitur, vbiuis locorum mala inundare.

Cæterum ut videamus num ita res ſe habeat, & an aliquid cum Sodomitis commune habeamus, ex Ezechiele recitabo, quæ & qualia fuere illa aggravantia & exuberantia Sodomorum peccata, is enim cap. 16. v. 49. atrocitatem peccati Iſraëlitarum comparatione ad Sodomam facta, per ſpecies enumerat, hoc modo:

Ecce, hæc fuit iniquitas Sodomæ

ſororis

ſororis tuæ, Superbia, Saturitas panis & abundantia otij, & manum egeno non porrigebant, & eleuatæ ſunt & fecerunt abominationes

In hac Catena ſcelerum principem locum attribuit Propheta Superbiæ, ea enim initium omnis peccati eſt. Eccleſiaſt. 10. v. 15. Nec ullum peccatum (ſi Auguſtino credimus) ſine ea eſt. Quandoquidem nihil aliud eſt quam contemptus Dei, ſtulta admiratio ſuiipſius & deſpectus proximi. Hinc etiam á Chryſoſtomo fons & origo omnium malorum dicitur. Eſtq; veluti generalis quidam morbus peſtiferus, non unum membrorum, partemuè debilitans ſed ſolidum corpus lethali exitio corrumpens. Veriſsimum igitur eſſe videmus, quod Prouerb. 6. v. 7. dicitur. Spiritus elatus antecedit calamitatem & ſuperbiam comitatur ruina.

Memores nos infirmitatis noſtræ deponamus omnem faſtum, ne & bonis diuinis priuemur & pœnis implicemur. Quod quæſo, nobis eſt patrimonium? quæ bona parta, ob quæ gloriemur? Annon pater noſter (inquit idem Propheta) Amorrhæus & mater noſtra Chetæa? hæreditas ab

illis

illis relicta annon est peccatum, miseria, mors & maledictio? Qvid igitur superbit vas foetidum, esca vermium, damnationis & ignominiæ simulachrum?

Secundum in Catalogo peccatum ab Ezechiele recitatur κόρος saturitas panis, 2.
de qua Dominus ipse Deut: 32. v. 15. Incrassatus est dilectus & recalcitravit, impingvatus, dilatatus, dereliquit Dominum factorem suum & recessit à Deo salutari svo. Et Psal: 119. v. 70. Incrassatum sicut adeps cor eorum.

Dederat Dominus Sodómitis terram admodum frugiferã, inq; maxima rerum abundantia vixerunt. Hoc Dei beneficio abusi sunt ad luxum, comessationes, ebrietatem, libidines & qvæcunq; carnis inexplebilis cupiditas svadebat: Non secus ac inter nos sæpissimè fieri videmus, qvando divina largitione, rerũ necessariarum affluentia abundamus, omnes mox honesti ac decori limites transgredientes, portentoso helluandi, lasciviendi & voluptuandi studio diffluimus: Et qvò foecundiores fuerint regiones eò prodigaliores & luxuriosiores sunt homines, qvò lætiores viderint coloni segetes eò maiorem sibi cum Heluone il-

lo Luc. 12. v. 19. promittunt ingluuiem. Hinc fit, qvod abundantia panis, cœterarumq; deliciarum copia, bonorum Dei immemores reddit, & eò dementiæ adducit multos, ut brutorum instar ventrem cibis farciant, nihil interea de mentis alimonia soliciti. Qvod & fecisse Israélitas testatur Moses. Num. 25. v. 6. Sedit populus manducare & bibere, & surrexit ludere. Esau Gen. 25. v. 33 Vendit ius primogenituræ propter offam. Talium (inqvit Paulus, Phil. 3. v. 19) Deus venter est.

Heb. 12. v. 16.

Caueamus igitur ne corda nostra graventur crapula & ebrietate, nève eos imitemur qvi cras sperando moriuntur & hodie bibendo sepeliuntur: ut loqvitur Augustinus Sermone 23, de verbis Domini

Luc. 21. v. 34. Rom. 13. v. 14.

3. Tertium peccatum Sodomitarum, abundantia otij, securitas seu peccandi consvetudo, qvæ plærumq; duritiem & indolentiam inducit cordi, ac mentem cœcam reddit & vanam unde cogitatio abalienata à Deo, propter obdurationem, qvæ in homine est, excludente omnem pœnarum sensum & cladibus suis sponte irrvente. V-

tinam

tinam eius farrinæ inter nos hodie non in-
venirentur plurimi, qvi postquam dedo-
luerunt, semetipsos dediderunt proterviæ
ad certatim patrandam omnem impieta- Eph. 4. v. 17.
tem.

Qvartum peccatum. *Nec egeno ma-* 4.
num porrigebant. Hoc est. Voluptati-
bus ebrij & securi, nulla egenorum, affli-
ctorumvè fratrum cura tangebantur: Sed
in summa illa rerum affluentia, misericor-
diæ & charitatis fraternæ prorsus obliti,
langvidos & miseros fame, siti, frigore ali-
isq; modis inhumaniter perire sinebant.
Roborare enim manum pauperis, est titu-
bantem confirmare, prolapsum erigere, in-
opiam & miseriã eius subleuare, consilio &
auxilio.

Cogitent hæc potentiores & ditio-
res, qvi bonis omnibus circumfluunt,
& tamen viscera sua claudunt egenis,
Qvomodo igitur charitas Dei manet
in illis, 1. Ioh. 3. v. 17.

Qvintum peccatum.

Insolentes fuerunt & fecerunt 5.
abominationes coram Domino:

Id est: Abiecto metu iudicij divini, furenter in quævis scelera proiecti, turpes & horrendas libidines (qvas seqventi cap. v. 9. describit Moses) contra naturam exercebant.

Hisce & similibus gradibus, ad interitũ progressi Sodomitæ, eò usq; annectebant scelera sceleribus, donec ipsam Nemesin & iustam Dei vindictam in se concitarent provocarentq;.

Qvid ergò de nobis fiet? qvi non modo ijsdem delictis: sed etiam gravioribus iram ipsius meruimus? Atteritur inter nos miserum vulgus, multi facultatibus exuti & domibus excussi, egeni & famelici oberrant. Quot audiuntur oppressorum miserabiles gemitus? Plurimi adeó securè voluptuantur, ut nec pœnitentia opus esse putent, nec ulla iudicij venturi formidine tangantur. Multi adeò in secundis insolescunt, ut planè originis suæ immemores, reliqvum hominum genus tanqvam sterqvilinium proculcent, imò Deum ipsum superbè despiciant. Deus bone, qvantus est hodie verbi divini contemptus? qvantus luxus? qvanta in iudicijs iniqvitas? aliaque flagitia innumera, qvæ tàm vulgaria redduntur, ut vix sperari posit emendatio,

morbus ita invaluit, ut nullus ferè locus ſit remedio. Qvid igitur, inqvam, de nobis fiet? Qvid ſubſecuturum ſperabimus? An vindictam Dei evaſuros nos putabimus? Certè non evademus. Thren: 4. v. 6. Iniquitas filiæ populi mei, maior eſt peccato Sodomorum.

Tertium membrum.

Deſcendam & videbo, utrum clamorem, qvi venit ad me, opere compleverint, annon ita eſt ut ſciam.

SVnt & hæc verba ipſius Dei de peccatis Sodomorũ atteſtantis & minitantis ſceleratis interitum. Dicuntur autem hæc de Deo humanitus, dum ex noſtro ſenſu, ipſi affectus, geſtus & motus ſcriptura tribuit, Deſcendit avtem quando nobiſcum agere, præter uſitatũ naturæ curſum & animum ſuum ſpeciali modo declarare inducitur. Non enim loco movetur is, qvi ſemper ubiq; eſt totus.

Qvatuor in hac locutione obſervanda veniunt:

I. Sodomitas adeo ſecurè peccatis ſuis

indormivisse, ac si Deum planè laterent fœda illorum opera, nec qvidquam eorum, qvæ apud illos agerentur, perspiceret, sciret vel intelligeret.

II. Tantam fuisse Dei patientiam erga illos, ut etiamsi peccatum suo fœtore & clamore cœlum contigisset, iamq; dudum exscindi meriti essent: Deum tamen nihilominus nunc primum *Descendere*: & de pœna peccatis iustissimè infligenda cogitare, idq; ut pœnitentiæ locum ipsis relinqueret & eos potius emendaret, qvàm perderet. Rom. 2. v. 4. 2. Pet. 3. v. 9. Hoc Dei Exemplo monentur illi, qvi terram dijudicant, ut *descendant* hoc est, humilient se, neq; sententiam de qvoqvam subito iuxta clamorem vulgi pronuncient, sed omnia prius verbis, qvàm armis experiantur.

III. Manifestè etiam refutant hæc verba epicuræas cogitationes impiorum, negantium Deum curare res aut facta hominum vel ullam esse providentiam.

IV. Consolantur hæc afflictos & monent, ut qvantumvis sæviant impij, certó tamen statuant, se á Deo respici ac defendi, ne à malis opprimantur: iuxta promissionem Psal. 12. v. 6. Propter miseriam in-

opum

opum & gemitus pauperum nunc ex-
urgam, dicit Dominus, ponam salu-
tem qvæ faciat illum respirare. Luc. 18.
v. 7. Nonne Deus faciet vindictam e-
lectorum suorũ, clamantium ad se die
ac nocte & patientiam habebit in illis?
dico vobis qvod citò vindicabit eos.
Exod. 3. v. 9.

Qvid autem visurus?

*An secundum clamorem pecca-
ta fecerint consumationem.*

Hoc est, An iniqvitates ipsorum men-
suram suam compleverint. Tunc avtem
peccata consummata dicuntur, ubi non so-
lum delectant, sed etiam placent, & qvæ
antea vitia fuerunt mores fiunt, neq; am-
plius sanabilis est malitia. Videmus heic
mortalibus suum propositum esse termi-
num, & peccata suam habere consumatio-
nem. Qvando ergo homines ad extre-
mum malorum sese proiecerint, ut ampli-
us nulla emendationis spes supersit, nil præ-
ter extremum exitium sequi necesse est.

Qvartum membrum primi loci.

*Converteruntq; se & abierunt
Sodomam.*

 Osten-

OStendit Moses tristissimum effectum Dei comminationem ilicò subsecutum fuisse & cœlites iam accelerasse ad vindictam Sodomis irrogandam: ipsis interea securè peccatis indulgentibus, & cladibus suis rabiosè attractis, ultrò incurrentibus.

Luc. 19. v. 42. Fit hoc sæpe apud homines: ut quò propior pœna sit, eò securitas maior, qvæ omnem Dei reverentiam metumq; excutit. Nos proinde Dei erga nos in tempore bonitatem agnoscamus & qvó propius pœnas adventare persenserimus, eò celerius Deum offensum precibus & vitæ emendatione placare studeamus.

DE SECVNDA PARTE.

Abraham autem adhuc stabat coram Domino, & appropinqvans ait: Nunqvid perdes iustum cum impio?

ALtera concionis huius pars, continet prolixum colloqviũ sanctissimi viri Abrahami cum Deo, personam supplicis deprecatoris & sequestri suscipientis, atq; solicitè aliqvoties intercedentis, pro Sodomitis:

mitis? quo aliqvam ipsis, pœnæ instantis mitigationem impetret.

In hac oratione intercessoria, nobis, qui pro delictorum venia & solatio, faciem Domini deprecamur, consideranda & imitanda erunt hæc sequentia:

I. Primùm Humilitas ipsius. Agnoscit enim se pulverem esse & cinerem, ideoq; indignum se iudicat, qvi cum summo Deo colloquatur. *Ecce*, inqvit, *Cæpi loqvi cum Domino meo, qvi sum pulvis & cinis.* Vtinam & nos ortus nostri primordia agnosceremus, neqvaqvam ita tumidi in conspectū DEI prodiremus, & cum pharisæo cristas erigeremus: Esa: 40. v. 6. Omnis caro sicut fœnum. Psal. 103. v. 15. Recordatus est qvoniam pulvis sumus. Si quis igitur videtur sibi aliquid esse, qvum tamen nihil sit, hic suum ipsius animū fallit (inqvit Apostolus Gall. 6. v. 3.) Qvid enim habes qvod non accepisti? Qvod si accepisti qvid gloriaris, qvasi non acceperis?

Luc. 18. v. 11.

II. Secundò, insigne Exemplum habemus charitatis erga proximum: Solicitus enim pro Sodomitis, animi sui sincerum prodit

 affe-

affectum, in effectum tandem prorumpens.
Opponit namq; ſe Deo tanqvam murum
& publicam cladem qvantum in ſe eſt aver-
tere molitur. Erit & hoc nobis documen-
to, ut fratrum noſtrorum calamitates &
peccata perinde ac noſtra lugeamus, qvan-
doqvidem omnes corporis unius in Chri-
1. Cor. 12. ſto membra ſumus. Ea autem lex ac na-
v. 26. tura membrorũ eſt, ut qvum doleat unum,
Rom. 12. condoleant cœtera: Sic Ieremias prævi-
v. 5. dens vaſtitatem Iudæorum, cum gemitu
inqvit: Senſus cordis mei turbati ſunt
in me. Neq; ſolum triſtia illorum fata de-
fleamus, ſed & precemur pro ſalute eorum
impietati eorum obſiſtamus, & ad emen-
dationem revocatos Chriſto lucrifacere,
pro virili ſtudeamus. Iuxta mandatum
Apoſtoli Gal. 6. v. 1. Si homo præoc-
cupatus fuerit aliqvo delicto, vos qvi
ſpirituales eſtis inſtaurate talem homi-
nem, cum ſpiritu manſvetudinis, con-
ſiderans temetipſum ne & tu tenteris.
Iacob. 5. v. 16. Orate alij pro alijs, ut
ſanemini. &c.

Sed ô qvantum miſeri ab hoc charita-
tis affectu diſtamus? qvi uſq; adeo in amo-
rem noſtri accenſi ſumus, ut dum res no-
ſtræ

ſtræ in tuto ſint, aliorum ſortem etiam triſtiſsimā negligamus, qvum vera tamen dilectio reqvirat, & ipſa vox Dei iubeat, Amos, 6. v. 6. ſuper contritione Ioſeph dolere.

Tertiò virtus in oratione Abrahæ veritas eſt, nullatenus enim extenuat vel excuſat impiæ gentis ſcelera, neq; contradicit Domino conqverenti de magnitudine, & gravitate delicti Sodomitici. Scit enim DEVM veracem, & naturam humanam in omne flagitiorum genus ſuapte culpa propenſam eſſe. Cuius rei gratia Deum agnoſcit iudicem omnis terræ eiq; laudem iuſtitiæ tribuit, qva utitur cùm in defendendis pijs, tùm puniendis & è medio tollendis conſceleratis. III.

Nos ſimiliter Deo vulnera & nævos noſtros denudabimus & cum ſanctiſsimo hoc patriarcha, Davide, Daniele, Manaſſe, Petro & alijs agnoſcamus ipſum habere iuſtiſsimas cauſas, multasq; & magnas propter qvas nos in æternum puniret, niſi iuſtitiæ ſuæ rigorem miſericordiâ temperaret

Qvartò Orat ex fide, nihil hæſitans de favore & bonitate divina, & opponit Sodomorum extremæ impietati inter- IV.

interminatam Dei misericordiam. Nam ut ipsum iustum agnoscit, qvi pium cum impio perdere nolit: Ita eundem misericordem fatetur, qui iniustis indulgentiā & peccatorū veniam dare, pro bonitate sua paratus sit: modò paucissimi in maxima hominum frequentia, commiseratione digni inveniantur. Hac etiam fiducia, nos animos nostros, in re anxia & conclamata erigamus.

V. Qvintò, Constans est in oratione, nec defatigatur. Sexies enim instat apud divinā maiestatem, idq; cum maxima modestia & reverentia nominis ipsius. dū inquit. *Ne qvæso indigneris Domine si adhuc loqvar.* Item. *Qvia semel cœpi, loqvar ad Dominum meum.* Item. *Obsecro ne excandescas, Domine, si adhuc loqvar semel &c.* Sic & nos perdurare in precibus oportet neq; defatigari: Etiamsi malis aliquanto diuturnioribus premamur, aut difficilius factu videatur, quod postulamus. Luc: 18 v. 1. 1. Thess: 5. v. 17. Eccles: 18. v. 12. Rom: 12. v. 18.

Hæ sunt virtutes in oratione Abrahami,

mi, pio homine dignisſimæ, qvas ſi & nos emulati fuerimus, dubium non erit quin preces & gemitus noſtros, hoc ipſo momẽ-to, admiſſurus ſit pater benignisſimus. Tanta enim eſt veræ orationis vis & fidei conſtantis effectus, qvòd etiam nubes pe-netret, maximã iram Dei à peccatoribus auertat & ſalutaria cuncta impetret. Ioh. 4. v. 23. Ioh. 16. v. 23. Iacob. 5. v. 16.

Deſerviunt præterea hæc quæ diximus conſolationi & admonitioni noſtræ. Si e-nim tam efficax fuit unius mortalis homi-nis Abrahami oratio, ut ſolus orans Deum, impetrare potuerit veniam peccati & mi-tigationem pœnarum, Si decem ſaltem pij de peccatis dolentes & verê pœnitentes, in tanta hominum multitudine, quinꝗ flo-rentisſimarum ciuitatum inventi fuiſſent: Qvanto magis credendum eſt, totius eccle-ſiæ gemitus & preces in ſpiritu & veritate fuſas, propter æterni ſacerdotis & media-toris Chriſti intercesſionem, exauditum & pœnas amotũ iri. Contra vero, perſpicimus iræ Dei magnitudinẽ aduerſus eos, qvi pec-cata peccatis & ſcelera ſceleribus addere non ceſſant, nihil interea cogitantes de pœ-nitentia. Quod etiam ſanctisſimorũ homi-num preces, imo ipſius filij Dei merita, quæ

pro

pro illis fiunt, irrita manent: Sicut non modo probant exempla, Sodomorum. Judæorum & aliorum obstinatorum: Sed & ipse Dominus apud Ieremiam Cap. 7. v. 16. idem confirmat inquiens. Tu ne oraveris pro populo isto, neq; levaveris pro eo clamorem & deprecationem, neq; intercesseris apud me, qvoniam neqvaqvam te exaudiam. Item apud Ezechielem Cap. 14. v. 14. Si fuerint tres isti viri, Noê, Daniel & Iob in medio ipsius, neq; filios aut filias liberabunt. Hæc erat causa qvod Samuelem pro Saule orantem rejecerit Dominus. Ideo & D. Iohannes Epist. 1. cap. 5. v. 16, Prohibet orare pro peccantibus ad mortem. Atq; hæc de oratione Abrahami:

In DEO autem videmus I. Magnū affabilitatis & φιλανθρωπίας indicium, quod Abrahamum eiusq; cognatum Loth, tanqvam fideiussores, pro Sodomitis ad intercedendum ne punirentur & benignè excitavit & patienter audivit, etiamsi pulvis essent & cinis.

Hinc & nostras preces ipsi acceptas fore: neq; propter indignitatem nostram, nos abiectum iri, indubitato statuamus, & cum Dauide dicamus; Benedictus Dominus

minus, qui non amovit orationem meam & misericordiam suam à me,

II. μακροθυμίαν & abundantiam misericordiæ Dei cernimus minime properantis ad vindictam aut extrema remedia verum is potius patiens est erga nos, nolens ullos perire, sed ad pœnitentiã venire. Rom. 2. v. 4, 2, Pet, 3, v, 9, Ita tamen ut qvamvis interdum connivere videatur ad scelera: iustam tamen semper meditatur vltionem, eamq; qvum maximé oportunum fuerit exerit, si patientia eius abusi fuerimus.

III. Deum sæpe propter paucos pios, ingẽti parcere multitudini, Act, 27, v, 37. qvi in navi vehebantur cũ Paulo evadunt periculum, propter Paulum, cui donabantur.

Contrà verò propter paucos impios, sæpe integras everti respublicas. Sic tota tribus Beniamin, ob stuprum uni mulieri illatum penè interijt, Iud. 19. v. 48.

IV. Novit Dominus in medijs pœnis inter bonos & malos discernere, Ecclesiæ suæ rationem habere & pios à tentatione eripere, deletis impijs. Sicut Abrahamum & Lothum edvxit è Sodomis. Noachum è medijs fluctibus diluvij, Danielem è lacu leonum &c.

Verum

Verum si Deo visum fuerit, bonos cum malis pœnis involuere: Sciamus etiam ipsis suâ inesse vitia, ob quæ iustè puniuntur. Ita tamen, ut pereunte corpore, animæ ipsorum in vitam transferatur æternam. Iud. 16. v. 30. Samson cum Philisthæis, domo eversa trucidatur.

Ex hac præterea historia videmus paucitatem ecclesiæ & raritatem piorum in mundo. Verè enim credentes in DEVM & recto corde incedentes, vel nulli sunt vel ad exiguum numerũ redacti. Et sicut olim Diogenes accensa in ipsa meridie lucerna, in medio Athenarum foro & confertissima vesanæ plebis turba, hominem se quærere dicebat: Sic etiam non minore difficultate & labore in medio ecclesiæ foro, ad clarissimã Euangelij lucem, homines verè bonos & pios hodie qværimus, ut non immeritò cum Psalmista nobis exclamare liceat.

Psal. 12. v. 1. Salva me, Domine, qvia defecit Sanctus, qvoniam imminuti sunt fideles inter filios hominum. Prædixerat hoc Christus: Luc: 18. v. 8. dicens, Num putatis, filium hominis inventurum fidem in terra, qvando venerit ad iudicandum?

Qva

Qvia igitur æuo hoc poſtremo & deterrimo, inter mortales, piorum veracium & fidelium hominum ſumma eſt penuria, Improborum vero vberrima copia: rogemus Deum aſsiduè, ut nos à praua & peſtifera generatione filiorum huius ſeculi & à technis, qvæ pleniſsimæ ſunt laqveis, & fraudibus, qvibus omnis pietatis hoſtis, nos ad ſe pertrahere conatur, clementer liberet: ne cum hoc mundo florente florentes, cum mundo pereunte pereamus.

Colophonis loco huc adijcere poterunt paſtores, ſi velint & tempus ferat, qvomodo Sodomitæ flammis libidinum æſtuantes, poſtero die ſub ortum ſolis, nouo & inaudito iræ diuinæ exemplo, per ſulphurei ignis terribilem æſtum, (pœna delicto iuſtè reſpondente) cœlitus demiſſũ, unà cũ vicinis urbibus & tota regione, in fauillas redacti & conſumpti ſunt. Qvemadmodum prolixe docet Moſes capite ſeqventi: ut auditores tanti & tám horrendi ſupplicij grauitate perterrefacti, cautius & melius vitam inſtituere lapſusq; & pœnas vitare diſcant & ſtudeant, per Dominum noſtrum IEſum CHriſtum, cui honor & gloria in ſecula.

AMEN.

TEXTVS, Luc. 10. verſ. 11.

(*)

HOC ſcitote appropinqvaſſe ad vos regnum DEI. Dico autem vobis, qvod Sodomis tolerabilius erit in die illa qvam vobis. Væ tibi Chorazin, Væ tibi Bethſaida. Nam ſi in Tyro & Sidone editæ fuiſſent virtutes, qvæ editæ ſunt apud vos, olim cum ſacco & cinere ſedentes reſipuiſſent. Ideo Tyri & Sidonis tolerabilior erit conditio in judicio qvam veſtra. Et tu Capernaum qvæ uſq; ad cœlum ſublata es uſq; ad inferos deprimêris.

* * *

Exem-

Xemplum punitæ impietatis in Sodomitis, qvod heri proposuimus, adeo dirum & triste fuit, ut vel hoc solum & vnicum obstinatis mentibus, spiritu soporis excusso, horrorem incuteret. In eo etenim tanqvam in alieno speculo, secuturæ ob nostra flagitia pœnæ atrocitatem, limpidissimè contemplari, nulli non, vel leuiter iustitiæ diuinæ seueritatem introspicienti, erat peruium.

Sed ô miseras hominum mentes, ô pectora cœca: plurimi eò stuporis & dementiæ prolapsi sunt, ut eiuscemodi exempla, vel prorsus contemnant, vel nihil ad se pertinere putent, maximè illi qvi de Christi nomine gloriantur, eius doctrinam profitentur & vera Ecclesiæ membra censeri & esse volunt. Non aliter ac olim Iudæi sibi ablandientes, qvòd semen essent Abrahæ, qvorum erat adoptio & gloria & legis constitutio & cultus & promissiones, ob tantum Dei erga se fauorem insolescebant. Interim tamen deterius vitam moresq; instituebant, qvàm vel Ethnici incircumcisi ab illorum Republica alienissimi, vel etiam manifesti inter ipsos religionis contemptores. In hos & similes ἐμπαίκτας & per-

Rom. 9. v. 5.

vicaces, qvi DEI gratiam inuanum ac-
cipiunt, & sub pietatis praetextu qvidvis
sibi licere arbitrantes, securitatem ex sola
misericordiae diuinae largitate sibi pollicen-
tur, concionem hodiernam detorqvet fili-
us DEI: ostendens grauius & acerbius
longè cum ipsis in die Iudicij actum iri,
qvám cum Sodomitis, Tyrijs, Sidonijs &
similibus, qvi á tanta Dei cognitione alie-
ni, ad finem vsqve in sceleribus perdura-
runt. Fixa enim manet illa Domini sen-
tentia Luc: 12. v. 47. Servus sciens
voluntatem Domini & non faciens,
multis vapulabit. Verum enimuerò
cùm ipse Dei filius, de his & alijs, mul-
ta saluberrima documenta in hodier-
no textu proponat, qvae nos meritò
ad diuinae iusticiae seueritatem cauen-
dam, pietatemq; sectandam exstimula-
re debeant: de ijsdem in praesenti con-
cione, aspirante coelesti numine, sermo-
nem habebimus. Qvod ut piè & re-
ligiosè praestare valeamus, ipsius opem
supplicibus votis imploremus.

Loci

I. Commendatio amplissimi illius beneficij, qvo Deus olim suum populum affecit, offerendo ei gratiam, sicut & nobis eandem offert hodie.
II. Dira imprecatio atq; horribilis denunciatio gravissimæ pœnæ, ob contemptum Euangelij & beneficiorum filij DEI.
III. Modus euadendi pœnas & interitum, resipiscentia scilicet, in cinere & sacco.

DE PRIMO.

Hoc scitote appropinqvasse ad vos regnum DEI.

QVum inter varia & immensa illa beneficia, qvibus bonorum omnium largitor DEVS opt: max: genus humanum abundè ornat & cumulat, nullum maius aut excellentius sit, qvàm qvod nobis filium suum vnigenitum non modo in redemptorem & salutis nostræ assertorem: Sed etiam in doctorem atqve voluntatis suæ interpretem dederit: qvi doctrina sua, cæcas hominum mentes

illuminaret, miraculis in fide confirmaret, meritis suis in spem salutis erigeret & virtutum suarum exemplis, ad ipsius imitationem alliceret. Vult Deus nos hæc præclara beneficia agnoscere & grata semper mente deprædicare. Hinc & sancti Dei prophetæ, Christus ipse, Apostoli & omnes omnium temporum pij doctores, indefesse auditores ad tanti beneficij considerationem, ad Dei amorem & reuerentiam & ad præstandam gratitudinem voce & scriptis excitare satagebant. Moses Deut. 4. v. 32. Post legem in monte Sinai per manus mediatoris datam, populum beneficij istius admonuit inqviens: Interroga de diebus antiqvis, qvi fuerunt ante te, ex illo die qvo creauit Dominus Deus hominem super terram, à summo cœlo vsq; ad summum eius, si facta est aliqvando eiusmodi res, aut vnqvam cognitum est, ut audiret populus vocem Domini Dei loqventis de medio ignis, sicut tu audiuisti & vidisti: Item cap. 30. v. 14. Propè te est verbum meum, in ore tuo, & in corde tuo, & in tota anima tua. Dauid Psal. 78. v. 1. Attendite

tendite popule meus legem meam: In-
clinate aures vestras in verba oris mei.
Psal. 147. v. 19. Annunciat verbum
suum Iacob, iusticias & iudicia sua
Israël, Non fecit taliter omni nationi &
iudicia sua non manifestauit eis. Psal.
103. v. 7. Notas fecit Mosæ vias suas
& Israëli voluntatem suam. Ioël 2. v. 23.
Exultate filij Sion in Domino Deo ve-
stro: quia dedit vobis doctorē iusticiæ
& descendere facit super vos verbum
suum sicut imbrem matutinum & se-
rotinum. Esa. cap. 8. v. 19. Numquid
interrogabunt mortuos pro viuis? Ad
legem & testimonium, quod si non di-
xerint iuxta verbum hoc, non erit ipsis
lux matutina. Item cap. 51. v. 4. At-
tendite ad me popule meus & tribus
mea me audite: Luc. 8. v. 8. Qui habet
aures ad audiendum audiat. Matth. 23.
v. 34. Ecce, ego mitto ad vos scribas &
prophetas. Luc. 10. v. 23. Beati oculi,
qui uident quæ uos uidetis. Paulus 2.
Cor. 6. v. 2. Ecce nunc tempus accep-
tū, ecce nunc dies salutis. Item ad Eph.

Cap. 2. v. 20. Exſtructi eſtis ſuper fundamentum Prophetarum & Apoſtolorum, exiſtente lapide angulari IESV CHRISTO. Petrus 2. epiſt. cap. 1. v. 19. Habemus firmiſsimum ſermonem Propheticum, cui rectè facitis qvòd attendatis, tanqvam lucernæ in obſcuro loco ſplendenti, uſqvedum illuceſcat dies & lucifer oriatur in cordibus veſtris.

Ita & hoc loco exaggerat filius DEI idem beneficium, dum inqvit:

Scitote regnum DEI ad vos appropinqvaſſe.

Regnum Dei regnum gratiæ intelligit, qvòd videlicet ſe ſua voce & Euangelij ſui prædicatione, illuſtribus etiam teſtimonijs miraculorum, populo ſuo manifeſtauerat & veluti ruptis cataractis cœli, omnium gratiarum ſuarum pluuiam, ſuper eos largiſsimè effuderat. Cùm enim apud homines obſcurata, imò penè deleta eſſet vera Dei noticia, eius timor ſublatus & verus cultus peſſundatus: miniſteriū qvoq; doctrinæ collapſum ac turpiter deformatū, atq; ita ſtabilitū regnum Satanæ, ut in ſuā

potesta-

potestatem, totum ferè genus humanum redegisset, exceptis paucissimis, qvi promissi liberatoris aduentum exspectarent: Tùm demum de sede sua, iuxta promissionem progressus Dei filius, regnum suum auspicari cœpit, verbi sui predicatione mundum irradiauit, dissipata collegit, inordinata restaurauit, debilia confirmauit & totum genus humanum, qvod à Dei regno exulabat, perqꝫ peccatum à vera iusticia auulsum erat: ex seruitute peccati, mortis & diaboli (destructo eius imperio) sibi vindicauit & in libertatem asservit,

Hoc illud regnum est, cuius hîc mentionem facit Christus, qvod non armis, externo robore & maiestate inter mortales propagat vel administrat: sed tantum sceptro ex Sione emisso, hoc est, ministerio verbi sui, per qvod efficax est in cordibus credentium. Hoc subditos suos regit, afflictos consolatur, hoc vocat ad pœnitentiam, hoc terret inimicos, profligat hostes & in medio eorum dominatur. Psalm. 110. v. 2. Item Psal, 29. v. 4. Vox Domini in virtute, Vox Domini in magnificentia, Vox Domini incidens ut flamma ignis, &c,

Hoc est, iam in proximo est, & præ foribus, iam gratia & veritas patefacta est, Salus hodie ingressa domũ vestrã, & regnum Dei in medio vestrûm est. Deut: 30. v. 12. Mãdatum hoc qvod ego præcipio tibi hodie non supra te est, neq; procul positum, neq; in cœlũ sursum, ut dicas: Qvis ascendat in cœlum ut deferat illud ad nos, ut audiamus atq; opere compleamus: neq; trans mare positũ, ut causeris & dicas: qvis è nobis poterit transfretare mare, ut posſimus audire & facere qvod præceptum est: Sed iuxta te est sermo valde, in ore tuo & in corde tuo, ut facias illud: Luc. 17. v. 21. Regnum Dei inter vos est. Matth. 4. v. 17. Appropinqvavit regnum cœlorum. Marc. 1. v. 15. Impletum est tempus & instat regnum Dei: resipiscite & credite Euangelio.

Hanc ἐπισυναγωγὴν subditorum suorum, non modo apud Iudæos instituit, nec angustis limitibus imperium hoc suum cõstrinxit: sed longè lateq; regni sui pome-

ria proferens, indiscriminatim omnibus omnium temporum hominibus gratiam suam obtulit: ut vnum corpus multi fierent, cuius ipse caput, Rex & Dominus esset, suam lucem, iusticiam, vitam, & post huius vitæ curriculum, cœlestis regni possessionem communicans.

Et qvoniam voluntas Dei est, ut omnes homines saluentur & ad agnitionē veritatis perueniant: ideo etiam & nos, qvi olim tyrannide Satanæ districti tenebamur in hoc regnum suum reduxit, suosq; ciues & domesticos fecit, transferendo è tenebris in admirandam lucem suam, effecitq; ut qvi olim non populus, nunc populus: qvi non misericordiam consecuti, nunc misericordiam consecuti. Qvocirca non minus nos hodie, qvam olim Iudæos his verbis alloqvitur CHRISTVS. *Scitote appropinqvasse ad vos regnum DEI.* Vt ad tantam ipsius erga nos bonitatem agnoscendam & deprædicandam excitet & instimulet.

1. Timot. 2 Vers. 4.

1. Petr. 2. Vers. 10. Oseæ 2. Vers. 23.

DOcet hic locus I. Totum genus huma-

humanum à Deo avulſum, ſub regno & poteſtate Satanæ manere, ſua natura propter lapſum, & hoſtile ſemper hominibus cum Deo diſsidium eſſe. apud qvos nil niſi caligo in mente, in voluntate auerſio, in corde contumacia & omnium partium corruptio & ᾽αταξία reperite eſt: donec fiat reſtitutio per verbum & ſpiritum ſanctum, qvi credentes è poteſtate tenebrarum ereptos, in cœleſtis regni conſortium transfert.

II. Docemur, CHRISTI regnum eſſe iuſticiam, pacem & læticiam in ſpiritu ſancto, ſicut definit Apoſtolus, Rom. 14. v. 17.

III. Miniſterium Euangelij eſſe vnicum organnm, cuius adminiculo, filius Dei regnum gratiæ in cordibus hominum auſpicatur, ad nos appropinqvat & imperium ſuum exercet: excitando in nobis afflatu ſpiritus, nouos motus, lucem agnitionis ſuæ, fidem, iuſticiam, pacem, in qvibus vita & ſalus æterna conſiſtit, Ioh. 17. v. 3.

IV. Finem & ſcopum doctrinæ

Chriſti

Christi vnicum hunc esse: ut in nobis imperium suum exerceat, amissa bona restituat & destructa diaboli tyrannis de regnum DEI instauret & stabiliat. 1. Ioh. 3. v. 8. Apparuit filius Dei, ut destruat opera diaboli. Matth. 18. v. 11. Filius hominis venit saluare, qvod perierat.

V. Monet nos ut tempus hoc, qvo præsentiæ suæ maiestate, suaqve nos ornat gratia agnoscamus, & per fidei obedientiam nos totos huius regis, tanqvam vnici seruatoris nobis á patre dati, imperio subijcientes, vero pietatis studio ipsum colamus, digneq́ DEO, qvi nos in suum regnum vocauit ambulemus: nisi æternum cum refractarijs omnibus, qvibus Euangelij prædicatio, odor mortis est ad mortem, periclitari voluerimus.

VI. Summo conamine annitendum esse, maximé CHristi ministris: ut omnia illa, qvibus regnum Satanæ stabilitur, CHristi vero euertitur, pro virili oppugnent: utpote nefarios cultus, blasphemiam nominis diuini, superstitiones, scelera, effrenam peccandi licentiam & similia.

DE

Dico vobis qvod Sodomis erit tolerabilior conditio in die illa, qvam urbi illi.

Væ tibi Chorazin. Væ tibi Bethsaida. Nam si in Tyro & Sidone editæ fuissent virtutes &c.

QVamuis Deus indiscriminatim omnibus gratiam suam offerat, atq; regni sui terminos latissime propaget: tamen ea est hostis antiqvi potentia, ea mundi neqvitia, ea carnis humanæ malitia, ea mentis cœcitas: ut maxima pars mortalium tantum & tàm pretiosum thesaurum aspernentur, dulce Christi iugum excutiant, eiusq; salutiferam doctrinam fastidiant: Non secus atq; olim Israëlitæ ad panē illum Angelorum & cœleste Manna, qvod illis Dominus cœlitus pluerat, nauseabant & ollas carneas, hoc est, fœdas carnis voluptates, mundi illecebras & terrena lucra, cœlestibus & spiritualibus donis præferebant, inq; Ægyptum redire cupiebant. Tales etiam fuisse, suprà recitatarum ciuitatum incolas, conqveritur hoc loco Christus: ac propte-

Psalm. 78. Vers. 25.

rea qvid ipſos in die iudicij maneat, oſtendit.

Nominat autem filius Dei, non promiſcuè omnes ciuitates Galilææ: ſed potiſsimum illas, in qvibus ſæpius ſalutaria ſua dogmata propoſuerat, qvaſq; præ alijs miraculis ſuis illuſtrauerat, & donis multiplicibus nobilitauerat.

Inter has primum nominatur Chorazin, vrbs ſita ad mare Tyberiadis in littore orientali Iordanis, è regione Capernaum, ubi ſalutis æternæ myſteria (ut ſonat appellatio) annunciarunt Chriſtus ipſe & diſcipuli.

Bethſaida etiam vrbs Galilææ, ſita ad littus maris Genezareth, patria qvinq; diſcipulorum Chriſti: Petri, Andreæ, Iohãnis, Matth. 4. Iacobi & Philippi. Vbi etiã qvatuor illos Verſ. 18. priores in ſocietatẽ miniſterij ſui aſciuit & ſe aliqvoties illic cõſpiciendũ præbuit, plurimis habitis cõcionibus & editis miraculis.

In has grauiſsimè inuehitur Chriſtus ob contemptum & neglectum ſalutis: dum auditâ doctrinâ Euangelij oblatam gratiam non receperint: ac propterea ipſis dirum & horrendum Væ, Væ, hoc eſt, omnes tàm præſentis, qvàm futuri ſeculi cruciatus, tàmq; animæ qvàm corporis interitum

ritum denunciat. Imò qvantò illis maiora, ad bene beatéq; viuendum adminicula suppeditauerit: tanto acerbiores ijs interminatur pœnas, qvi tot beneficijs inuitati & salutaribus medijs adiuti, nihil in pietatis & iusticiæ curriculo profecerant: sed pertinacissimè monitoribus suis se asperos præbentes, oblatam gratiam respuerant. Ezech. 16. v. 23. Post omnem malitiam tuam Væ, Væ tibi, dicit dominator Dominus.

Cæterum, ut Christus & peccatum, & pœnam illorum vehementius exaggeret & fortius illorum animos feriat, opponit hisce ciuitatibus alias duas, præ cæteris impietate insignes, Tyrum videlicet & Sidonem. Qvarum illa metropolis Phœniciæ erat, cuius meminit Esa: 23. v. 8. Ezech. 27. v. 3. & 28. v. 2. Antiqvitate, loci amœnitate, portus opportunitate, munitionibus, opibus & mercatu clarissima: vnde etiam in maximum (ut fieri solet) luxum, fastum, superbiam, fiduciam sapientiæ & potentiæ. Idololatriam & contemptum Dei coniecta, tandem impietatis suæ pœnas dedit grauissimas.

Hæc

Hæc vero itidem urbs Phœniciæ maritima, vicina Palestinæ á Tyro distans ducentis stadiis, condita á Sidone filio Canaan nepote Cham, nobili emporio celebris, qvo etiam factum est, ut non modo mercibus, opibus & peregrinis hominibus negotiandi causâ eò confluentibus, sed & sceleribus ad summum usq; impleretur. Qva de causa etiam pro nefandis Dei contemptoribus & Idololatris à Iudæis habebantur harum urbium incolæ.

Duabus autem civitatibus, Chorazin & Bethsaidæ accenset Christus posteà Capernaum, sitam in littore maris Galilææ ad ostium Iordanis, in qva ius ciuitatis habebat, & Euangelij sui prædicationem exorsus, plurimas conciones habuit, variaq; edidit miracula, ut de ea dicerent habitatores Nazareth ipsi Christo Luc. 4. v. 23. Quæcunq; audivimus à te facta in Capernaum, fac etiam hic in patria tua.

Hanc gravius execratur filius DEI qvam reliqvas, ob flagitiosam ingratitudinem & summum contemptum verbi sui. Et ut vehementior sit oratio per Apostrophen eam alloqvitur inqviens:

Et tu Capharnaum.

Hyperbolica amplificatione pronũcians eã
Ad cœlos vsq; exaltatam.

Non modo ædificiorum magnificentia, opum affluentia & loci amœnitate (sonat enim Capharnaum villa amœna) sed maiestate præsentiæ illius, incolatu, doctrina, virtutibus & signis usq; ad cœlum evectam nobilitatamq;. Ideoq; eam Sodomitis deteriorem & in infernum usq; sdeprimendam, disertissima oratione pronunciat, atq; in formidando illo judicij extremi die, Tyrum & Sidonem levius qvam & suam ipsius hanc & prænominatas alias plectendas asserit.

Cur ita?

Qvia si in Tyro & Sidone editæ fuissent virtutes, qvæ in te, utiq; resipuissent.

Hoc est: Si Euangeliũ à me meisq; Apostolis annunciatũ, tot virtutibus cœlestibus & prodigijs confirmatum audivissent habitatores urbium istarum, qvos ut impios & ethnicos vos execramini, ad tantæ gratiæ prædicationem (sicut olim Ninivitæ Ion 3.) verè resipuissent. Qvod ostendit exemplũ Act. 21. v. 5. ubi scribitur,

Tyri-

Tyrios tanto fervore prædicationem Pauli audiuiſſe & ſuſcepiſſe, ut ipſũ proficiſcentem cum uxoribus & familijs ſuis deducerent omniq; honore proſequerentur: vos autem oblatam ſalutem prorſus rejeciſtis, nec qvicqvam in fide vel pietate profeciſtis, qvamuis tot ad ſalutem adjumenta ex mea doctrina & miraculis perceperitis. Hoc eſt qvod Dominus apud Ezechielẽ cap. 3. v. 6. conqveritur, conferens Iſraëlitas cum alijs gentibus: Si inquit ad illas mitterem te, Ipſæ audirent te: Domus autem Iſraël noluit audire te, qvia noluit audire me, Dura enim fronte & duro corde eſt. Et Eſa. 42. v. 19. Qvis cœcus niſi ſervus meus? quis ſurdus niſi ad qvẽ ſervos meos miſi?

Tolerabilius ergo erit Tyro & Sidoni.

Nam ut graviſsimè peccant, qvi oblatã ſibi in Evangelio gratiã & ſalutem aſpernãtur, atq; in malitia obſtinati ad finem uſq; perſeverant: Ita præ reliqvis peccatoribus atq; adeò ipſis Sodomitis qvorũ nefanda fuere

flagitia & interitus horrendissimus, puni-
entur. Qvæmadmodum docet Epistola ad
Hebræos Cap. 10. v. 26. Si ultrò pec-
caverimus post acceptam veritatis a-
gnitionem: non adhuc pro peccatis
reliqva est hostia: sed horrenda qvæ-
dam expectatio Iudicij & ignis feruor
qvi deuoraturus est adversarios. Qvi
contempserit Mosis legem absqꝫ misericor-
dia ex duorum aut trium testimonio mo-
ritur: Qvanto putatis acerbiore suppli-
cio dignus censebitur, qvi filium Dei
conculcârit & sanguinem fœderis, per qvē
fuerat sanctificatus profanum duxerit &
spiritum gratiæ contumelia affecerit? 2.
Thess. 1. v. 8. Cum flammeo incen-
dio infliget ultionem ijs, qvi Deum
non noverunt, neqꝫ auscultant Evan-
gelio Domini nostri IESV CHRISTI,
qvi pœnā pendent æterni exitij, dam-
nati à præsente Domino & potentiâ ip-
sius gloria. Idqꝫ

In die judicij.

Tempus exigendæ rationis, extremi
Iudicij dies est, in qvo oportet nos omnes
manifestari ante tribunal Christi; ut pij si-
mul

mul & impij, qvi membra ſva vel arma juſticiæ vel iniqvitati exhibuerũt, in corpore ſimul & anima operũ bonorũ præmia vel delictorum ſupplicia, excipiant.

Scribit D. Ioh. Apoc. 6. v. 16. inter alia formidabilia qvæ improbis eo die apparebũt, etiã iudicem ipſũ, tantò terrori contẽptoribus verbi ſui futurũ, ut ingrediantur ſpeluncas montiũ (idem etiã aſſerente Christo Luc. 23. v. 30.) & dicant montibus ac petris: Cadite ſuper nos & abſcondite nos â facie ſedentis ſuper thronum & ab ira agni, qvoniã venit dies magnus iræ. Oſeæ. 10. v. 8.

Iram agni vocat, ut indicet talem eius diei iram futuram, qvalis eius manſvetudo & bonitas præceſsit: Bonitas autem ipſius fuit ſupra omnem modum maxima, qvando gratiam offerret, ſanguine redimeret, verbo vocaret, ſignis admoneret & multa patientia pœnitentiam exſpectaret: Ita ſupra omne id qvod cogitari poteſt deſæuiet ira ipſius, qvando contemptores iſtos ultricibus flammis ſupra omnes condemnatos in æternum cruciandos committet. Ideoq; protinus ſubdit.

Insignis est apud Ieremiam pictura: cap. I. v. 12. ubi Dominus interrogat Prophetam: Quid videat? Cui respondit. Virgam vigilantem: Denuò interrogatur: quid videret? respondit. ollam succensam & faciem eius á facie Aqvilonis. Similitudine virgæ significans, paternam admonitionem, qvâ, ut bônus pater & pastor, utitur docendo, monendo, regendo & interdum castigando errantes & stolidos, ut à deuijs in viam salutis reducat. At qvi paternam istam admonitionem non recipiunt, neqꝫ castigati emendantur, his olla succensa est, id est, ignis ille infernalis & indicibilia cruciatuum & tormentorum genera parata manent. Sicut dicitur Esa. 14. v. 9. Infernus subter te conturbatus est in occursum aduẽtus tui. Apo.14.v.9. Si quis adorauerit bestiam, bibet hic qvoqꝫ de vino iræ Dei & cruciabitur igne & sulphure, & fumus cruciatuum eorum ascendet in secula seculorum.

Qvid nos, qvæso ad hæc dicemus? Si illi qvi tot fidei argumenta videntes incre-

duli

duli permanſerunt, & tam magnas incredu-
litatis ſuæ pœnas dederunt. Qvid de no-
bis fiet? qvi iamdudum ab infidelium ho-
minum colluvie & profana gente, per Chri-
ſti miſericordiam ſecreti, eccleſiæ eius mem-
bra facti ſumus, eius verbo illuſtrati, fide
donati, totq; beneficia ante oculos poſita
habemus? Qvid, inqvã, nobis eveniet, qvi
poſt tot ad ſalutem adiumenta deſides, ig-
naui, perfidi & contumaces permanemus?
Quot, quæſo, qvotidie habentur inter nos
conciones? quot admonitiones? quot
exhortationes? qvæ ſi haberentur inter
barbariſsimas gentes maiorem ſanè fru-
ctum afferrent. Qvam igitur in extremo
illo examinis die ſocordiæ & impietati no-
ſtræ excuſationem prætexemus? qvi tot
modis ad melioris vitæ ſtudiũ invitati, tot
beneficijs allecti, tot etiam minis deterriti,
in impietate & iniuſticia, vitam omnẽ mo-
re infidelium, qvi nihil horum agnoverunt
unquam, neque lucem doctrinæ, qva ab er-
rore ſuo abducti in rectam viam dirigeren-
tur habebant, perpetuò traducimus?

Qvãobrém oportet nos obſeruare, quę
audimus ne forte perfluamus. Etenim ſi per

Angelos dictus ſermo, fuit firmus omnisq; transgreſsio & contumacia iuſtã mercedis retributionem accepit, qvomodo nos effugiemus ſi tantam neglexerimus ſalutem? Heb: 2. v. 1.

Hæc proinde Chriſti admonitio & comminatio diriſsima, hominum cuiuscunq; ætatis excitandorum cauſa, ab ipſo propoſita, meritò nobis omnibus terrorem incutere debet & animos excitare, ut pretioſum illud viſitationis noſtræ tempus agnoſcamus & vitam Chriſtiana profeſsione dignam traducamus.

II. Teſtimonium etiam habemus ſecuturi finalis judicij, in qvo Dominus ultionem ſine miſericordiá infliget ómnibus impœnitentibus.

III. Qvò clarius Deus mortalibus voluntatem ſuam, per verbum, aperuit, eò gravius eos puniet, ſi tantam gratiam neglexerint, planeq; eveniet ipſis quod ſpiritus ſanctus minatur, Pſa. 109. v. 17. Dilexit maledictionem & veniet illi: noluit benedictionem & elongabitur ab ea, & induet maledictionem ſicut veſtimentum, & intrabit ſicut aqva in interiora eius & ſicut oleum oſſa eius.

IV. Ex

IV, Ex eo, qvod Christus dicat: *Capharnaum ad cœlos usq; elatam,*

Docemur, qvòd qvemadmodum nulla maior lavs aut ornamentum præclarius regnorum aut rerumpubl: esse potest, qvã si Christus in ijs habitet, incorrupta Euangelij vox illic sonet, & vita Christiana professione digna degatur: ita nulla maior ignominia, nec ulla res nocentior, qvæ imperijs exitium & ruinam adferat, qvám contemptus religionis & neglectus salutis, cum effrena & incurabili scelerum licentia. Neq; etiam iuuabit eas vel opum affluentia vel ædificiorum splendor, neq; vires, potentia aut etiam artes aliæ, qvibus sibi gloriã & felcitatem comparare constituũt. Abd. 1. v. 4. Si exaltatus fueris ut aquila, & inter Sydera posueris nidũ tuũ inde detraham te, dicit Dominus. Iob. 20. v. 6. Si ascenderit usq; in cœlũ superbia eius, & caput eius nubes attigerit, qvasi sterqvilinium perdetur & qvi eum viderant, dicent: ubi est?

V. Docemur, delictis inæqualibus, pœnas etiam & cruciatus inæqvales paratas esse. Apoc. 18. v. 7. Qvantum

extulit se & luxuriata est, tantum date cruciatuum & luctuum. Sapi. 6. v. 7. Potentes potenter tormenta patientur. Et ut gradus pœnarum: Sic etiam præmiorum esse, Daniel cap. 12. v. 3. & Paulus 1. Cor. 15. v. 40. testantur.

DE TERTIO.

In cinere & sacco resipuissent.

PRimum ostendit Dei filius, optimum modum & rationem expeditissimã declinandi pœnas & interitum esse resipiscentiam, neq; sine ea viam ullam iratum Deum placandi, aut interitum declinandi inveniri: quemadmodum ipse Christus Luc. 13. v. 5. testatur: Nisi pœnitentiam egeritis omnes similiter peribitis. Et Dominus apud Esaiam cap. 45. v. 23. Cõvertimini ad me & salvi eritis. Ezech. 18. v. 21. & 33. v. 11. Convertimini & agite pœnitentiam ab omnibus iniqvitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniqvitas. Zach. 1. v. 3. Conuertimini ad me, dicit Dominus exercituum, & ego conuertar ad vos. Act. 2. v. 19. Resipiscite & convertimini ut deleantur

peccata

peccata vestra. Ecclesi. 17. v. 21. Convertere ad Dominum, relinqve peccata tua, precare ante faciem Domini & minue offendicula;

Deinde monstrat Christus qvalem à nobis reqvirat pœnitentiam, veram nempè & minimè simulatam, dum inqvit:

In cinere & sacco,

Alludens ad consvetudinem pœnitentium atque lugentium antiqvitus, præsertim verò in populo Iudaico, servatam. Solebant enim in gravi luctu, saccos seu vestem strictiorem & asperiorem, filo crassiore contextam, induere, & capitibus cinere conspersis in puluere humi sedere: ut gestu illo externo, deiecti animi angustiã, humilitatem & doloris vehementiam testatã facerent. Ionæ 3. v. 6. Rex Niniuæ surrexit de solio suo & abiecit vestimentum suum, & indutus est sacco, seditq; in puluere. Iob 42. v. 6. Ipse me reprehendo & pœnitentiã ago in favilla & cinere. Thre. 2. v. 10. Ascendere fecerunt pulverem super caput suũ, accinxeruntq; se saccis. Psal 69. v. 12. Posui vestimentũ meũ saccũ & in ieiunio afflixi me.

Docet igitur Christus, qvod sit initium, & qvibus partibus absoluatur vera conversio, His videlicet: ut homo ante

omnia vitæ prioris, quæ in iniquitate acta eſt, mores retexat, & animus totus cum abnegatione ſui, ad Dei minas terreatur vel potius conteratur. Poſtquam verò diligentius expenderit, qvibus peccatis iram Dei in ſe provocaverit, eorum mox odio affectus & agnitione contritus, nutantem animum & trepidantem conſcientiam ſalvifica fide roborare, inq; ſpem bonam erigere debet. Atq; accepta ſpirituali audaciæ ad thronum gratiæ & agnum tollentem peccata mundi accedat, cum fiducia: quæ niſi adſit, nunqvam eò pervenitur, ſed iuſticiæ ac maieſtatis divinæ terroribus ſuperatus, in medio curſu deficit & ſucvmbit.

Hebr. 4. v. 16.

Tandem fides varijs ſeſe indicijs & fructibus exerens hominem ab impietatis ſtudio avocet, verumq; peccati odium animis ingeneret: ſine enim vitiorum diſplicentia neqvaqvam gratiam Dei guſtabimus. Nam ideo Deus nos in filio ſuo, abolitis peccatis, amplectitur: ut nos abnegantes nosmetipſos & exſtinctis carnis noſtræ vitijs, imò toto illo veteri homine occiſo, piam & ſanctam vitam ducamus, eius ductum contento curſu ſeqvamur, quæ timenda propoſuit formidemus, quæ diligen-

diligenda amore prosequamur, quæ speranda toto desiderio expectemus, atque ipsi nos interdum ad salutem castiganti alacriter subjicientes, perfectam liberationem precibus irremissis expéramus.

Sint igitur perpetuo nobis ante oculos pœnæ atque suplicia omniũ contemptorum Dei: quò nos alieno malo admoniti, sedulo in hoc annitamur, ut acta pœnitentia, verè credamus Euangelio, eoque dignè ambulantes fide constanti & sanctimonia non fucata, nos præparemus in occursum venturi iudicis, ne in adventu ipsius confundamur, sed potius coram illo læta conscientia stare, & vocem salvificam: Venite benedicti patris mei, possidete regnum vobis ab exordio mundi paratũ, audire queamus. Quod nobis det Deus, per eundem Iesum Christum Dominum nostrum. Luc. 21. v. 36. Matth. 25 v. 34.

AMEN.

TER.

TEXTUS.

1. Pet. 2. v. 11.

* * *

DIlecti, precor ut tanqvam advenæ ac peregrini, abstineatis à carnis cupiditatibus qvæ militant adversus animam: & conversationem vestram habeatis honestam inter Gentes: ut pro eo qvod loqvuntur adversus vos velut maleficos, ex bonis operibus qvæ spectarint, glorificent Deum die visitationis. Proinde subjecti estote cuiuis humanæ ordinationi propter Dominum: sive regi, ut qvi superemineat. Sive præsidibus, ut qvi per eum mittantur tum ad ultionem maleficorum, tum ad laudem rectè agentium. Qvoniam ita est volun-

tas

*tas Dei, vt bene agendo, capiſtro fræ-
netis amentium hominum ignorantiam:
Vt liberi, ac non veluti malitiæ vela-
men habentes libertatem, ſed vt ſervi
Dei omnes honorate, fraternita-
tem diligite, Deum timete: Regem
honorate.*

Vabus præcedentibus homilijs oſtendimus quanta ſit vis iræ Dei execrantis & damnantis omnem impietatem, maximè verò Euangelij ipſius contemptum & beneficiorum ingratitudinem: tum qva ratione commeritas pœnas declinare veniamque delictorũ impetrare queamus. Operæpretium hodie fuerit docere quomodo impetratam gratiam conſeruare & ad finem uſque in bono perſeverare valeamus, ne poſt converſionem á peccatis & liberationem à pœnis denuo Satanæ malitia & fraudibus, quibus nos ad priſtina delicta iteranda iugi ſtudio pertrahere conatur circumventi á pietate reſiliamus & ſalute excidamus.

Vt

Vt igitur persvasum sit auditoribus, reqviri à renatis pœnitentiæ assiduitatem, fidei constantiam, boni operis continuationem & sancti propositi in melius semper proficiendi firmitatẽ: proponã ex D. Petro exhortationem supra commemoratam, qvâ omnes fidem Christi profitentes ad vitæ sanctimoniam excitare conatur.

CONCIONIS duæ partes erunt

I. Generalis hortatio ad vitæ novitatem, seu opera pœnitentiæ consentanea.

II. Speciale præceptum politicum de obedientia Magistratui & legibus præstanda.

DE PRIMA.

ABsoluitur hæc duobus membris, propositione & confirmatione. Et ut plus ponderis apud auditores habeat obtestatio hæc, initio benevolentiam illorum amica compellatione captat, suũ erga illos affectum fraternum declarando.

Deinde benignè & liberaliter eos alloqvitur non execrando sed obsecrando, ut vitam Christiana professione dignam instituant & ducant.

Quo admonentur verbi Dei ministri, ne imperiosius aut insolentius cum infirmis auditoribus agant, sed pro Christo legatione fungentes, cum omni lenitate & doctrina, & qva possunt diligentia instent, velut Deo precante per illos rogent, nomine Christi: ut Deo reconcilientur. 2. Cor. 5. v. 20.

Propositio autem exhortationis est:

Abstinete à carnalibus desiderijs.

Loqvitur Apostolus non modo de externa disciplina, sed de interna obedientia mentis, voluntatis & cordis, ut quicqvid carnis veterisqꝫ Adami sit, deponant & cunctis eius illecebris ac concupiscentijs bellum spiritui inferentibus resistant, sicut monet Paulus ad Ephesеos 4. v. 22. inqviens: Deponite vos secundum pristinam conuersationem veterem hominem, qvi deceptricibus cupiditatibus corrumpitur: Renovamini autem spiritu mentis vestræ, & induite novũ hominem qvi secundum Deum conditus est ad iusticiam & sanctitatem veram.

Desideria igitur vocat, inordinatas appetitiones & concupiscentias allicientes nos ad perpetrandum peccatum & omnem

iniqvitatem, aduersus Deum ipsiusq; mandatum. Qvò enim facillius adversarius noster Satan, in omnem perditionis nostræ occasionem intentus, nos á Deo abducat, & qvod vult in nobis obtineat, primùm cogitationes malas suggerit, qvibus corruptæ carnis pruritum exstimulat, vnde mox desiderium seu delectatio peccati, prima fronte voluptatem & felicitatem promittens, oritur: tandem (nisi maturè occursum fuerit) in prauas actiones prorumpit, qvæ sæpius iteratæ consuetudinem & peccandi habitum pariunt, inducentem cordi obdurationem, cuius individuus comes esse solet desperatio, desperationis verò finis interitus & condemnatio.

His tanquam scalis seu gradibus, ad profundum maledictionis & finalis exterminij gurgitem, Satana ductore, descendit caro. Ideoq; eius desiderijs qvæ producunt fructus indolem carnis corruptibilis referentes, ut pro virili obsistamus, sedulò monet Apostolus.

Carnis appellatione, totam naturam humanam, seu veterem Adamum intelligit, qvi per se sine Dei spiritu, ijs duntaxat

xat

xat afficitur, occupatur, delectatur, qvæ Deo ipſiuſq́ voluntati, in lege patefactæ prorſus contraria ſunt, teſte Paulo Rom. 8. v. 6. Senſus carnis inimicitia eſt apud DEUM. Legi enim Dei non ſubjici- tur, neq́ enim poteſt: Et, qvi in car- ne ſunt, Deo placere non poſſunt &c. Omnibus etenim viribus, rationis, intelle- ctus, voluntatis, ſenſuum, conſiliorum & cogitationum, ſeſe Deo rebuſq́ diuinis ho- ſtiliter opponit. Gal. 5. v. 19. Eph. 4. v. 18.

Ab his igitur carnis illecebris & pec- catis, vult Apoſtolus omnes renatos, qvi Chriſto fidem dedere, in ſolidum abſtinere, eis reluctari & anniti ut ſpiritus vigore ſu- perentur: qvò interior homo, qvi ſibi ſemper ſentit á veteri Adamo reſiſti, diui- na ope magis magiſq́ renouetur: ne qvod ſuadet caro in ſui ipſius perniciem faciat: ſed debellato hoſte illo domeſtico, viuat in nobis Chriſtus, in eius gratia permanea- mus, retineamus ſpiritum ſanctum, fidem & bonam conſcientiam & hæredes vitæ æ- ternæ reddamur per ipſum. Atq́ hæc de primo membro.

*Tanqvam peregrinos & adve-
nas, ut abstineatis à carnalibus
desideriys qvæ militant adver-
sus animam.*

Posterius membrum in qvo argumen-
ta confirmationis recitantur, cur carni sit
resistendum. Qvorum primum ab adiun-
cta conditione & sorte vitæ humanæ de-
sumptum est.

Qvod scilicet?

Peregrini sumus & advenæ

In hoc mundo, ubi non manendi sed
commorandi tempus natura concessit.
Non enim habemus heic manentem
Heb. 13. v. 14. civitatem, sed futuram inquirimus.
Gen. 47. v. 9. Dies peregrinationis
meæ pauci & mali. Psal. 39. v. 14.
Peregrinus & advena sum ego sicut o-
mnes patres mei. Item Psal. 119. v. 19.
1. Paral 29. v. 15. Peregrini sumus co-
ram te & advenæ sicut omnes patres
nostri. 2. Cor. 5. v. 6. Peregrinamur
à Domino. Heb. 11. v. 13. Sancti Dei
confessi sunt se hospites & advenas fu-
isse super terram. Qvo-

Qvocirca relictis terrenis, assiduè co-
gitandum nobis erit de vera patria & sta-
bili mansione, qvæ in cœlis est, & qvæ sur-
sum sunt qværamus, ubi Christus est ad de-
xterã patris, quò facilius deposita hac sarci- Phil. 3.
na & mole peccatorum carnaliumq; con- Vers. 20.
cupiscentiarum, contento cursu anhelemus Coloss. 3.
ad veram beatitudinem, morte & ascensio- Vers. 1.
ne Christi partam paratamq;. Et caueã-
mus ne oblectamentis carnalibus irretiti,
in via hac lubrica moremur, qvò minus
cæptum iter absoluere, metam salutis per-
tingere & æternam patriam asseqvi valea-
mus.

Secundum argumentum confirmatio-
nis ab effectu sumptum est.

Militant, inquit Apostolus, *ad-
versus animam.*

Duo enim hæc *Caro & anima.*

(Id est, vetus ille Adam & nouus A-
dam) oppositæ inter se tanqvã castra ho-
stilia, bellumq; ἄσπονδον gerunt invicem,
& altera alteri indefessè insidiata, extremũ
exitium importare molitur.

Intelligendum hoc est de ijs solum ho-
minibus, qvi Christo nomina dederunt &
sub eius vexillo militare cæperunt. Nam

qvi extra Dei castra versantur, & in labe congenita hærentes ductum carnis sequuntur, fœdus percusserunt cum morte & cum inferno pactum fecerunt, neq; ullis tentationibus à Satana vrgentur: qvum ab ipso, veluti qvieta possessione occupati, omnia tàm interiora qvàm exteriora membra, arma iniusticiæ exhibeant. At regenerati qvi se mundo abdicârunt & carnem suam cum affectibus & desiderijs suis crucifixerunt, intra semetipsos certamen hoc & stimulum serpentis sentiunt, de qvo Paulus 2. Cor. 12. v. 7. qviritatur, inqviens. Datus est mihi stimulus carni infixus & Angelus Satan me colaphizat. Item Rom. 7. v. 23. Video aliam legem in membris meis, rebellantem legi mentis meæ & captivum reddentem legi peccati, qvæ est in membris meis. Matth. 26. v. 41.

Manent itaq; in hac mortali vita, etiam in sanctificatis tristes morbi, inclinationes pravæ, dubitationes, vitiosi affectus, rapidi motus, cum lege & voluntate DEI pugnantes, qvi omninò reprimendi sunt

&

& mortificandi à nobis virtute ſpiritus Dei & aſsiduè deploremus noſtram hanc infirmitatem, doleamus tantam in nobis eſſe ἀταξίαν, Petamus à DEO remiſsionem & operam demus ſedulam, ne regnet peccatum in mortali corpore noſtro: ſed freno cupiditatibus iniecto factioneq; carnis oppreſſa, ſpiritus in nobis imperium obtineat, & in ijs qvæ ſalutis ſunt, liberè & ſine carnis interpellatione progrediens, fructus emendata vita dignos producat. Rom. 8. v. 13. Si ſecundum carnem vixeritis moriemini: Si autem ſpiritu mortificaveritis opera carnis viuetis.

Tertium argumentum confirmationis á duplici fine ſumitur: Qvorum prior eſt ab honeſto: ut Chriſtiani habeant inter gentes converſationem honeſtam, & inculpatis operibus ſuis probent etiam gentibus, à vera DEI cognitione alienis, ſuam fidem & integritatem: dumqve profeſsioni Chriſtianæ reſpondeat vita illorum honeſta, præſcindatur malevolis,

calumniandi occasio, & eorum bono exemplo invitentur ad resipiscentiam. Solet enim vita Christianorum scelerata doctrinæ autoritatem eleuare & professionem sacram deformare: tumq; maxime risui se exponunt religiosi, atq; hostibus Euangelij calumniandi occasionem præbent, quum externè sanctimoniam simulantes, vitijs scatent plurimis. Ita hodie pontificij reformatas insectantur Ecclesias, doctrinæq; veritatem ideo in dubium vocant, quòd maxima eorũ pars qvi de religione vera gloriantur, ore tantum Christum profitentur, factis vero negent. Hinc fit quod Apostolus Rom. 2. v. 24. Iudæis ex Esaia obijcit. Nomen Dei propter vos blasphematur inter gentes.

Posterior finis ab utili est: Ideo namque resistendum est concupiscentijs carnis.

Vt Deus glorificetur inter omnes.

Non modo mente & lingua, sed & tota vita nostra, iuxta mandatum CHristi, Matth. 5. v. 16. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videntes vestra bona opera, glorificent patrem vestrũ qui est in cœlis. Tunc autem glorificamus Deum, qvando ex corde puro & vitæ pietate

pietate conſpicua, depredicamus eius immenſam bonitatem & miſericordiã, quod ex mera ſua charitate, gratiâ, propoſitoq; æterno, ſine noſtris meritis, nos in Chriſto tanquam capite noſtro amauit, elegit, redemit, juſtificavit, ſanctificavit: & nos viciſsim obedientiam noſtram, vera fide, ardente oratione, vitæ ſanctitate & conſtantia in mortem uſq; confirmatam, ipſi declaramus & probamus.

Qvia igitur caro noſtra infirma, vita incerta, ſpes rerum mundanarum vana, perigrinatio periculoſa, habitatio ruinoſa, via lùbrica, illecebræ inſidioſæ, totus denique mundus fallax; in qvo ubiq; mors, ubiq; amaritudo, ubiq; inſidiæ, tumultus, deſolatio, & totum hoc qvod viuitur aduerſitatibus repletur atque moleſtijs fatigatur: Ideo deſpiciamus hæc omnia & circumſpiciamus, ne veteris Adami & cœcæ carnis concupiſcentijs tanquam Sirenum cantu illecti, in ſcopulos caliginis & mortis æternæ impingamus. Qvinimò quum viam ſciamus, & quo abeundum ſit ſciamus. Ioh. 14. v. 4. Indefeſſè & feſtinanter ad metam ſalutis vitamq; beatam contendamus. Non ſecus ac illi, qui ad loca munitiora feſtinantius mi-

grant, qvando ruinam domus, contritis parietibus, imminere vident: Sic corda Christiana, quantò magis sentiunt huius mundi ruinam vitæq́ terminum, crebescentibus malis, propinqvare: tantò magis, depositis carnis illecebris, quæ dolore tandem concluduntur & amaritudine, ad verā patriam festinare debent: adeoq́ vitam cœlestem, toto hoc peregrinationis tempore in terra meditari, ut eo facilior ipsis ad sempiternæ felicitatis gloriam, Domino iter ipsorum dirigente & fortunante, accessus pateat.

DE SECVNDA PARTE.

Proinde subiecti estote cuivis humanæ ordinationi propter Dominum, sive Regi, qvi superemineat: sive præsidibus, ut qvi per eum mittuntur, qvum ad ultionem maleficorum, tum ad laudem rectè agentium.

SPeciale nunc præceptum subiungit Apostolus, vitam hanc civilem & temporalem concernens, de obædientia politico Ma-

co Magiſtratui & legibus præſtanda, propter Dominum,

Hæc doctrina de magiſtratu in tria membra diſpeſci poteſt.

I. Quid ſit ſubiectio ?

II. Cui ſubijciendum ?

III. Quare ?

Harum partium brevem tantum σύνοψιν ſubiungam, cùm qvæ de ijs dici poſſunt trita ſint & ubiq; pervia.

Subjecti eſtote.

Vniverſale hoc mandatum eſt ad omnes ſe extendens hominum ordines, á qvibus reqvirit Apoſtolus ſubiectionem, id eſt, obædientiam ſpontaneam, non violentam aut coactam. De qva & Paulus Rom. 13. v. 1. Omnis anima poteſtatibus ſuperioribus ſit ſubdita.

Complectitur autem ſubiectio hæc.

I. Amorem erga ſuperiores ut nōn ſecus erga illos, quàm qvi nos genuerunt, affecti ſimus. Nam vitam, qvam ab his accepimus, illi fovent, ſeruant, tuentur.

II. Honorem & Reverentiam, tanqvam erga Dei miniſtros.

III. Obœdientiā erga leges & mandata, cum pietate & iuſticia nō pugnantia.

IIII. Sol-

IIII. Soluere ſine moroſitate tributa & vectigalia, ſine quibus adiminiculis ordo politicus & pax publica conſervari nequit.

V. Conniuere ad illorum nævos & patienter quaſdam iniurias ferre.

VI. Orare pro ipſis aſsidue & proſperitatem ipſis ex animo precari. Nam ſalus noſtra in ſalute illorum, Baruch cap. I. V. II.

His præcipuè partibus vera erga ſuperiores obedientia abſoluitur.

II. Cui obediendum?

Omni humanæ creaturæ: Sic vocat Magiſtratum, non qvod homines autores habeat, ſed à cauſa materiali, quòd homines veluti Dei miniſtri ad hoc divinitus ordinati ſunt: ut poteſtate fungentes, vicem Dei inter homines obtineant, gerantque imaginem eius in terris, gubernantis, foventis & protegentis, etiam hoc modo genus humanum. Ideo mox addit:

Palm. 82. Verſ. 6.

Sive Regi tanqvam ſuperemi-nenti, ſive præſidibus vt qvi per eum mittantur.

Diſtri-

Diſtributione explicat quid per cre-
aturam intelligat, nempe cùm regem ipſū
ſeu Magiſtratum ſuperiorem, in ſumma e-
minentia conſtitutū: tum inferiores, duces,
præſides, tribunos, præfectos, ſuperioris
poteſtate armatos. Nā quum officium hoc
pleniſsimum ſit laborum & moleſtiarum, &
infinitas curas pro ſubditorum ſalute gerat
Magiſtratus, ad quas ſuſtinendas & exan-
tlandas humanæ vires pares eſſe nequeunt:
neceſſe eſt iuxta conſiliū Iethro ſacerdotis Exo. 18.
Madianitæ Moſi datum, ut deligantur vi- v. 21.
ri ſapientes, timentes Deum, in quibus ſit
veritas, qvi odio habeant avaritiam, nec
leges pretio figant atque refigant, aut ſen-
tentias venales habeant: neque odio, metu,
ira, gratia, ſe à iuſticiæ via dimoueri pati-
antur: in talium humeros onus ſuum par-
tiatur rex ijsq; gubernationis partē ſuo lo-
co committat, ut minora (inquit Iethro)
diſponant: quicquid veró maius fuerit ſi-
bi reſeruet. Ita tamen ut nihil temerè ni-
hil ſine iudicio & optimatum ſuorum con-
ſilio aggrediatur: quò tanto melius & fa-
cilius, omnia ad æqvitatis & iuſticiæ nor-
mam moderetur.

Nulla proinde Magiſtratus ſpecies eſt,
cui non ſeſe ſubmittere debeant inferiores,
quod

qvod etiam præcipit Paulus Tit. 3. v. 1. inqviens: Admone illos, ut sese submittant principibus & potestatibus & obtemperent. Ac qvamuis inferiores qvi á superioribus mittuntur, duriores & crudeliores sæpe sunt ipsis Dominis, quod plurimis in locis non sine lachrimis & facultatum jactura experiuntur miseri rustici, & alij qvi talium ærusçatorum & plagigerorum intollerabile iugum ferre coguntur: nihilominus & ipsis præstanda est obædientia, propter Deum. Et sciant subditi se etiam cultum præstare Deo, si patienter iniurias ferant & iusto iudici vindictam committāt, distingventes inter potestatem á Deo ordinatam & abusum potestatis, qvi non est à Deo, sicut ipse Dominus apud Prophetam testatur dicens. Ipsi

Oseæ. 8. v. 4. regnauerunt, sed non ex me. Interea tamen vim fugere & avertere, vel etiam rationibus licitis vindicare, illicitū non est.

Tertio considerent auditores rationes á Petro adductas, qvare obediendum sit magistratui.

Subjecti estote inqvit *propter Dominum.*

Prima ratio sumpta est á causa procreante

ante seu autore ordinis politici, Obedi-
endum est inqvit *propter Dominum*,
Qvi ordinem politicum voce sua immedi-
ate instituit & sanciuit, ne beluino more
homines viuerent, sed certam ordinatamq;
viuendi rationem haberent, ut esset testi-
monium, iusticiæ, sapientiæ, bonitatis &
præsentiæ eius in genere humano. Rom.
13. v. 3. Non est potestas nisi à DEO.
Ioh. 19. v. 11. Non haberes in me po-
testatem, nisi datum tibi esset desuper.
Sap. 6. v. 4. Vobis á DEO data est
potestas.

Non itaq; casu existit ordo politi-
cus, neq; consilijs aut viribus humanis con-
stituuntur, conseruantur vel euertuntur
regna & imperia, sed à Deo consistunt, de-
fenduntur, delentur, transferuntur non so-
lum de gente in gentem, sed de stirpe in Sirach 10
stirpem: Qvemadmodum euidenter do- v. 8.
cent historiæ, reiecti Saulis, & Dauidis in 1. Sam. 16
eius locum electi, Nabuchodonosoris, Bal- v. 7.
thasaris & aliorum. Sirach 10. v. 4. Dan. 4.
In manu Dei potestas terræ. Proverb. v. 29.
8. v. 15. Per me (inqvit Sapientia Dan. 5.
cœlestis) Reges regnant. Dan. 2. v. v. 31.
21. Deus transfert regna & constituit.

Item

Item, Dan. 4. v. 14. Excelſus domi- natur in regnum hominum & cuicun- que voluerit dabit illud.

Nefas proinde fuerit magiſtratui reſi- ſtere, nam qvi ei reſiſtit, ordinationi Dei reſiſtit. Time Dominũ inqvit Salom: Prouerb. 24. v. 21. fili mi & regem, & ne coniunge te ſeditioſis: Subito enim orietur interitus eorum. Teſtantur id exempla omnium temporũ: Chore, Datan & Abyron. Apud Germanos Tragædia furioſorum ruſticorum, apud nos funeſta ſeditio Clementina, & ſimilia.

Secunda ratio à fine ordinationis ſeu effectu utiliſsimo deprompta eſt. Ideo, inquit, obſecundandum eſt Magiſtratui.

Qvia mittuntur ad vindictam nocentium: laudem verò rectè agentium.

Id fuſius explicat Paulus Rom. 13. v. 3. Non eſt, inqvit, Magiſtratus terrori bonis operibus, ſed malis, vis autẽ non metuere poteſtatem? Quod bonum eſt facito & laudem ab ipſa ob- tinebis. Dei enim miniſter eſt tuo bo- no,

no, qvod si feceris qvod malum est, metue: non enim frustra gestat gladium: nam Dei minister, est vltor ad iram ei, qvi qvod malum est fecerit.

Admonentur igitur hoc dicto, tám subditi qvám Magistratus. Subditi ne in superiorum officium se intrudant, vlciscendo semetipsos: sed defensionem & liberationem ab ordinaria potestate petant & expectent: qvi enim gladium accèperint gladio peribunt. Magistratus verò, ut defendant recte facientes, pœnis corporalibus afficiant delinqventes & caueant ne inuertant officij sui finem á Deo constitutum: benefaciendo malis & malefaciendo bonis. Neqvaqvam enim arbitraria est hæc potestas, sicut insolenter pronunciat præses ille jerusolymitanus, Christum condemnans Ioh. 19. v. 10. Nescis inqvit, me habere potestatem te dimittendi & potestatem te crucifigendi. Nam ut gladium non nisi in maleficos stringere: ita neq; defensionem, nisi bonis præstare mandato diuino iubentur.

Gen 9. v. 6. Math. 26 v. 52.

Qvia igitur Magistratus vicem Dei in terris gerit, & qvasi medius inter Deum & homines, qvod ad iuris & æqvi, in ex-

terna societate hominum, dispensationem attinet, constitutus sit: videat, (inqvit Iosaphat 2. Paral. 19. v. 6.) qvid faciat, non enim hominis exercet iudicium sed Dei & qvicqvid iudicauerit in eum redundabit. Sit timor Domini cum illo; & cum diligentia cuncta faciet: non est enim apud Dominum Deum nostrum iniqvitas, nec personarum acceptio, nec cupido munerum. Assiduè itaq; oculos suos conuertat pius Magistratus ad Deum, seipsum & subditos.

I Deo seruiat in timore & tremore, eiusq; filium osculetur Psalm. 2, v 11. Depositâ enim pietate & timore Dei, deponit simul omnem sapientiam & felicitatem.

II Curare debet sacra, veram religionem plantare & operam dare, ut omnia ritè & religiosè administrentur, ad diuini nominis gloriam.

III Scholas & ecclesias erigat & conseruet, earumq; nutricius sit, de bonis ecclesiæ nihil auferat, potius pia munificentia (si opus fuerit) locupletet & ad debitum vsum ritè dispenset. Esai. 49. v. 23.

Sibi vero ipsi debet, ut sit sobrius, ca-

stus,

ſtus, verax, humilis, conſtans, lenis, in offi-
cio diligens, ἀφιλάργυρος, ſciatq; ſe im-
perium non in beluas, ſed homines ad ima-
ginem Dei conditos, & ad vitam æternam
electos habere: cogitet etiam ſe aliqvan-
do ſublimis ſuæ poteſtatis & adminiſtratio-
nis rationem Deo redditurum.

Subditis vero debet. I. Vt ſincero & paterno amore eos complectatur.

II. Tueatur inſontes, qvi legibus diuinis & politicis legitimè obtemperant, & bona opera honore afficiat.

III. Puniat ſceleratos gladio, qvi contumaciter legibus repugnant & tranqvillitatem publicam turbant.

IIII. Condat leges bonas & ſalutares Reipublicæ, congruentes cum lege diuina & naturali.

V. Pacem & incolumitatem publicam tueatur & conſeruet.

Hæc ſi fecerit, arboris illius magnæ & fortis inſtar erit, (de qva Daniel cap. 4. v. 8.) Cuius proceritas cœlum contingebat, aſpectus eius erat uſq; ad terminos vniuerſæ terræ, folia eius pulcherrima & fructus eius nimius, ſubter qvam habitabant animalia & beſtiæ,

& in ramis eius commorabantur volucres cœli, & ex ea vescebatur omnis caro. At qvi secus fecerint, potentia sua ad opprimendum eos, qvos iure defendere deberent, abutentes: meminerint sibi dictum esse illud Salomonis Sap: 6. v. 2. Audite Reges & attendite, discite iudices finium terræ, aures præbete moderatores populi, qviq; de nationũ multitudine gloriamini: qvoniam à Domino vobis dominatio data est, & potestas ab altissimo, qvi in opera inqviret vestra & consilia perscrutabitur: qvoniam cùm essetis ministri eius, non rectè iudicastis, neq; legem conseruastis, nec Dei consilium secuti estis. horribiliter iudicium superueniet vobis & repenté, qvoniam in vos potentes, seuerissimè exercebitur.

Hæc de Magistratu ideo hoc tempore proposuimus in Ecclesia, ut cùm sciamus tempus illud exoptatissimum præ foribus esse, qvo Illustrissimus & Clementissimus Princeps noster, CHRISTIANVS eius nominis IV. felici omine & fausta omnium ordinum acclamatione, regio

Diade-

Diademate inaugurandus, auiti paternique regni habenas moderandas suscipiet: probeque ex ijs, qvæ supra monuimus cognitum habeamus, imperia non obtineri fortuito, nec regi aut conseruari prudentia, viribus vel consilijs humanis: sed sola Dei benedictione stare & florere, qvi ordinem à se institutum promouet, seruat, tuetur. Neqve etiam felicem esse vllam gubernationem, nisi Deo adiuuante, qvi dat salutem Regibus, à qvo solo sunt non modo consilia salutaria, felices rerum euentus & successus, sed etiam boni præstantes & humano generi utiles & salutares gubernatores. Ea de causa debent ministri verbi, grauissimè & seuerissimé admonere, excitare & adhortari auditores ad tantæ rei considerationem & eosdem exstimulare, ad agnoscendum immensum hoc beneficium & ad gratias agendas omnium rerum moderatori Deo opt. Max. qvod ex immensa bonitate sua, nobis hactenùs felicem regni statum, pium Magistratum, salutarem gubernationem & almam pacem concesserit. Et insuper veris gemitibus & ardentibus votis eundem precari: ut deinceps regna, ducatus & ditiones in vera religione, diuturna tranqvillitate, sancta discipli-

Psal. 144. v. 10.

disciplina & omni felicitate conseruare sua protectione & Angelorum præsidio dignetur. Tum etiam ut Principi nostro Illustrissimo concedat in auspicio & progressu gubernationis Maiestatis ipsius, perpetuam felicitatem & virtutum incrementum, præueniat ipsum benedictionibus suis, ponat super caput eius coronam auri optimi, Coronet illum misericordia & miserationibus, omnibusq; donis regijs ipsum cumulet, regat mentem eius spiritu principali, det ipsi cor perfectum, vitam diuturnam, domum tutam, gubernationem prosperam, senatum prudentem, populum obedientem, Ecclesiam pacatam, pacem diuturnam, tempora tranqvilla, successus felices: ut Christo portas aperiat, iudicium & iusticiam faciat, & gladio sibi diuinitus tradito recte utatur, in defensionem bonorum & vindictam malorum: qvo placidam & tranqvillam vitam, sub ipsius imperio viuamus, in omni pietate & honestate.

Psalm. 21. vers. 4.
Psal. 103. vers. 4.

Illustrissimam etiam Reginam matrem, liberos Regios, confœderatos & necessitudine deuinctos Reges & Principes in perpetua amicitia & pacis vinculo nobiscum, diutissimè conseruare velit.

Amplissi-

Ampliſsimos qvoq; & prudentiſsimos, regnorum conſiliarios, præſides, nobiles, iudices & omnes qvorum miniſterio ad nos gubernandos vtitur DEVS, ſaluos & incolumes cuſtodire dignetur, mentes illorum ſpiritu ſapientiæ & prudentiæ irradiet, & pia ac ſalutaria ipſis conſilia ſuggerat, adeoq; vniuerſos ac ſingulos horum regnorũ ſtatus & ordines incolas & ſubditos, paterna ſua protectione ab omnibus flagellis, aduerſitatibus & inſultibus hoſtium cuſtoditos, donis & bonis ſpiritualibus & corporalibus ornare & locupletare velit: ut ſanctam vitam in ipſius timore traducentes vniuerſi & ſinguli, poſthac ſimus in meditatione verbi ipſius aſsidui, in precibus ſeduli, in dilectione feruidi, in cruce ferenda magnanimi, in ſpe firmi, in morte imperterriti, in vita cœleſti perpetuò læti & exultabundi cum omnibus Angelis & electis, Amen.

*

PRECATIO.

O Alsommectigste / Lang-modige oc gode Gud / wi Arme elendige Adams Børn komme nu frem for dit Ansict / oc aff gantske Hierte ydmygelige begræde / vore Synder oc misgierninger / at vere saa mangfaaldige / store oc gruelige / at de raabe Heffn oc straff offuer oss / i Himmelen hos dig: Oc at wi ere lenge siden skyldige met Sodomiterne / at straffis met euig Ild oc Forderffuelse / der som du icke aff din wsigelige Naade oc Langmodighed haffde sparit oc beuaret oss. Wi sucke oc raabe til dig / O naadige Fader / bedendis for din Søns vor eniste Megleris JEsu Christi wskyldige Blods skyld /

som

som raaber Naade oc Barmhiertighed offuer alle dennom / som met angerfulde Hierter i Troen til dig indfalde / at du vilt for din store Miskundheds skyld / tilgiffue oc forlade oss alle vore raabende synder oc vtallige misgierninger / oc bortage den velfortiente straff / som allerede aff din strenge retferdighed er beredt offuer oss at vdøsis. O HErre / gack icke i rette met oss / oc giff icke act paa vore Synder / men giff oss dit Venskaff oc Naade. Oc efftersdi all Synd oc Ondskaff tager offuerhaand i Verden / saa derfindis gantske faa som rettelig tiene eller frycte dit hellige Naffn / oc skicke sig effter din villie: At du fordi naadelig vilt beuare oss / oc met din hellig-Aand altid styre oc regere oss / at

wi icke falde fra dig/eller met den store wgudelige Hob ligge hen i syndsens Slemhed oc Tryghed/ oc der vdoffuer euig fordømmis/ Men hielp oss at wi kunde staa aff vort onde Væsen / bliffue i din Retferdighed deelactige / oc siden euige salige. for samme din Søns JEsu Christi skyld/ Amen.

LOCO EPISTOLÆ.

Textus Gen. 18. v. 20.

Euangelium Luc. 17. v. 26.
Prout factum est in diebus Noe &c. vsque ad finem versus 31.
Quo filius hominis reuelabitur.

SECUNDÆ DIEI PRECATIO.

Barmhiertige Gud / oc kiere Himmelske Fader/ wi bekiende dine wsige-lige

lige store Velgierninger mod oss/ besynderlig at du met dit salige Ord oc Sacramenter haffuer begaffuit oss / oc ladet dit naadis Rige plantis hos oss/ Ja oss baade met Aandelig oc Legomlig gode mod Himmelen ophøyet / paa det wi skulde fryecte oc tiene dit hellige Naffn / oc met sand Poenitentze i naadens Tid omuende oss til dig: Wi bekiende vor store Wtacknemmelighed / huilcken wi beuise dig for alle dine gaffuer oc Velgierninger / oc oss langt verre at haffue handlit mod dig / end Hedninge eller andre Wgudelige som icke kiende dit Naffn/ey heller vide dit Ord oc villie. Derfaare bede wi dig O Naadefulde JEsu Christe / at du vilt forbarme dig offuer oss / oc icke som vore Synder

der oc Vtacknemmelighed for-
tient haffuer handle met oss / men
oss beuare fra den gruelig Vee oc
Forbandelse/som du i dit Ord vd-
raaber offuer alle Euangelij for-
actere/ Fri oss fra den euige Helff-
uedis fordømmelse / oc hielp oss at
wi i denne Dag met en sand al-
uorlig Poenitentze i Secke oc A-
ske / det er / met ydmyge Hierter i
en fast Tro oc Christeligt Forsæt
omuende oss til dig/altid her effter
bekiende dine Gaffuer / oc findis
dig tacknemmelige/met all Lydig-
hed oc Vnderdanighed som rette
vndersaatte vdi dit Aandelige Ri-
ge/ oc siden bekom̃e glæde oc Sa-
lighed i det euige Rige/huilckit du
oss met din Død oc Verdskyld for-
tient oc beredt haffuer/du som met
din Fader oc hellig Aand &c.

Epist.

Epiſtola Rom. 10. v. 6.

Ne dixeris in corde tuo, &c.
Finis: Orbis terrarum verba eorum.

Euangel: Luc. 10. v. 11.

Scitote appropinqvaſſe ad vos &c.

TERTIÆ DIEI PRECATIO.

O Naadefulde Gud oc Allerkieriſte Fader/ wi dine fattige Børn aff gantſke Hierte bede dig/ at du met din hellig Aand oc veldige Haand vilt regere oc hielpe oſſ arme fremmede oc elendige Piliegrime i denne Verden/ at wi effter denne Dag kand imodſtaa ſyndſens oc Kiødſens Lyſt/ oc dempe den gamle Adam i oſſ/ at wi icke offueruindis aff Satan/ Kiødet/ Verden/ eller oc nogen Ond Begiering. Men ſtyrcke oc ledſage du oſſ/ at

wi

twi kunde altid vandre paa salig-
hedsens Vey / beholde Troen oc
en god Samuittighed / oc komme
til vor rette Fæderne Land Him-
merige / oc i midler tid den stund
twi leffue i denne Verden / Forlene
din Naade oc Velsignelse / oc bliff
hos oss met din Faderlige hielp oc
Bistand. Beuar din Christne
Menighed / dit salige Ord oc hel-
lige Sacramenter fra all Men-
niskelig Vildfarelse. Holt Kir-
ckens Tienere oc Predickere i it
Christeligt Leffnet oc god Sam-
drectighed. Beuar disse Riger /
Førstedømme oc Lande i Fred oc
Enighed. Giff vor Naadige vd-
ualde Herre oc Konning / Hertug
Christian Lycke oc Velsignelse til
Liff oc Siel / Krone du hannom
met din Naade oc met sande Kon-
gelige

gelige dyder/ Gudfryctighed/ Yd-
myghed / Retferdighed/ Viiſdom
oc Forſtand. Giff at hans Naa-
dis Regimente maa haffue en
glædelig Begyndelſe oc lyckſalig
Fremgang / i Biſtandig Fred oc
languarende Sundhed oc Vel-
færd. Beuar hans elſkelige Fru
Moder Dronning Sophia met
hans Naadis Høybaarne Sy-
ſkende/ Suogre oc Blodsforuan-
te. Holt diſſe Rigers Raad/Adel
oc Øffrighed met menige Vnder-
ſaatte vnder din Guddommelige
Beſkyttelſe oc beſkermelſe. Giff
velſignelſe til Liff oc Siel/ oc vent
fra oſſ alle din vredis Riis oc vel
fortiente Straff / ſaa ville wi al-
tid frycte oc tiene dig / oc priſe dig
ſom en naadig Gud oc Fader met
din elſkelige Søn Jeſu Chriſto/ oc
den

den hellig Aand / som leffuer oc re-
gnerer en sand Gud fra euighed
til euighed / AMEN.

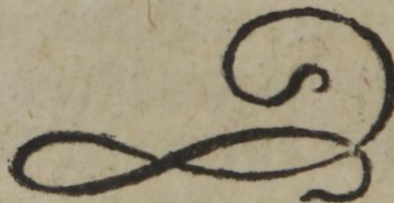
Epist. 1. Pet. 2. v. 11.

Obsecro vos tanqvam aduenas & pe-
regrinos &c.

Euangelium Matth. 5. v. 14.

Vos estis lux mundi.

Finis: Glorificentq; patrem vestrum
qvi est in cœlis.

E pagina 1. facie 2. linea 7. punitum,
lege pruritum.

Ibidem, linea 20. desideria, lege desi-
deriis.

FINIS.

ffuer oere.
ra cuighed
N.

v. 11.

aduenas & pe

atth. 5. v. 14.

patrem vestrum

linea 7. punitum,

desideria, lege desi

S.